

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redaktie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE CONVENTIES VAN DE INTERNATIONALE ARBEIDSORGANISATIE EN DE BELGISCHE RECHTSSFEER : EEN BETREURENSWAARDIGE TOESTAND

Inleiding.

De Internationale Arbeidsorganisatie heeft zich tot verheven taak gesteld, door middel van Conventies en Aanbevelingen, een universeel geldend sociaal recht uit te bouwen.

De Declaratie van Philadelphia van 1944 (in 1946 ingelast als aanhangsel aan de Constitutie van de I.A.O.) herbevestigt de fundamentele principes waarop de Organisatie gesteund is, in het bijzonder dat : a) arbeid geen koopwaar is ; b) de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging onmisbare voorwaarden voor vooruitgang zijn ; c) dat de armoede een gevaar betekent voor iedereen. De Declaratie bevestigt eveneens dat : « alle menselijke wezens, ongeacht ras, geloof of sexe, het recht hebben hun materiële vooruitgang en hun geestelijke ontwikkeling voort te zetten in vrijheid en waardigheid, in economische veiligheid en met gelijke kansen ». Het is de taak van de I.A.O. volgende doelstellingen na te streven : volledige tewerkstelling, verhoging van de levensstandaard, sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid der arbeiders, bescherming van moeder en kind, voeding huisvesting, ontspanning en cultuur en de verzekering van gelijke kansen op opvoedings- en professioneel vlak.

Van alle internationale organisaties is de I.A.O. wel degelijk de organisatie die het diepst kan ingrijpen in het alledaagse leven van iedereen.

De Conventies van de I.A.O. kunnen, concreet gezien, hun weerslag hebben op verschillende niveaus : in partij-programmas, in syndicale programmas, regeringsverklaringen ; ze kunnen een leidraad zijn bij het uitstippelen van de sociale politiek en kunnen invloed uitoefenen op de verdere algemene evolutie van de sociale wetgeving. Ze kunnen ook hun weerslag hebben op wetsontwerpen en wetsvoorstellen, in de gevallen waarin de wetgever zijn wetgeving wenst of dient aan te passen aan de normen vervat in een geratificeerde of te ratificeren Conventie. Deze weerslag op wetsontwerpen en wetsvoorstellen lijkt ons de meest ernstige toetssteen om na te gaan welke de exacte invloed en betekenis is geweest van de Conventies voor de interne rechtssfeer. Immers partij- en syndicale programmas, verklaringen en leidraden

behoren tot het domein van de goede voornemens ; om het uiteindelijk resultaat op te zoeken is een de lege lata-onderzoek noodzakelijk, gebaseerd op een juridische en niet op een sociologische methode.

In een eerste hoofdstuk onderzoeken we in het algemeen de verhouding Conventies / interne rechtssfeer en formuleren we een aantal voorlopige besluiten. Aan de hand van een meer grondige studie van een beperkt aantal Conventies, toetsen we in een tweede hoofdstuk de waarde van deze besluiten. In een eindbesluit formuleren we tenslotte een aantal opmerkingen en suggesties die ons als fundamenteel voorkomen en die er zouden kunnen toe strekken, in het algemeen, een degelijker functioneren van de I.A.O. in de hand te werken en, in het bijzonder, de invloed en betekenis van de internationale sociale normen in de Belgische rechtssfeer te vergroten.

1. De Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie en de Belgische rechtssfeer in het algemeen.

Tot 1969⁽¹⁾ werden door de I.A.O. 130 Conventies uitgewerkt, waarvan er 70 door België werden geratificeerd.

Deze blote cijfers laten absoluut niet toe, zelfs bij benadering, te concluderen in hoeverre de Conventies van de I.A.O. de interne Belgische rechtssfeer in concreto hebben beroerd⁽²⁾.

A) Vooreerst dient opgemerkt dat het absoluut mogelijk is en een onderzoek toont aan dat dit een in België veel voorkomend procédé is, dat slechts tot de ratificatie van die specifieke Conventies wordt overgegaan die geen enkele originaliteit bevatten in vergelijking met de overeenstemmende Belgische wetgeving die dezelfde materie regelt. Zo is het bijvoorbeeld evident dat wanneer België de Conventies n° 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht (San Francisco, 1948, 31e sessie) en n° 98 betreffende de toepassing van de grondbeginselen van het recht van organisatie en collectief overleg (Genève, 1949, 32e sessie) ratificeert in de periode 1951-1953⁽³⁾, er geen originele dimensie aan de Belgische sociale wetgeving wordt toegevoegd. Immers, sinds de wetten van 24 mei 1921 tot afschaffing van artikel 310

van het Strafwetboek en tot waarborging van de vrijheid van vereniging⁽⁴⁾, wordt de syndicale vrijheid definitief erkend; het collectief overleg was toen reeds jarenlang gewaarborgd en georganiseerd⁽⁵⁾.

1° Het ratificeren van een Conventie die geen vernieuwende dimensie aan de interne sociale wetgeving toevoegt, heeft echter, in se, een zeker belang. Immers door het enkelvoudig feit van de ratificatie van een Conventie, onderwerpt de ratificerende staat zich aan het controlemechanisme door de Constitutie van de I.A.O. uitgewerkt om de nauwgezette naleving van de geratificeerde Conventies te garanderen. Zo legt artikel 22 van de Constitutie aan de staten de verplichting op jaarlijkse rapporten over te maken aan het Internationaal Arbeidsbureau betreffende de maatregelen genomen ter uitvoering van de geratificeerde Conventies; tevens kunnen naar artikel 24 werknemers- en werkgeversorganisaties, en naar artikel 26 kan elk lid van de I.A.O. klacht indienen tegen een lid omtrent de niet-toepassing van een of andere geratificeerde Conventie door dit lid; in dit laatste geval kan een onderzoekscommissie opgericht worden die een rapport kan opmaken en de nodige aanbevelingen doen.

Deze stelling kan onmiddellijk geïllustreerd worden aan de hand van de hogervermelde Conventies n° 87 en 98.

Door het K.B. van 11 februari 1957 tot wijziging van het K.B. van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der openbare diensten⁽⁶⁾, worden buiten het toepassingsveld van het K.B. van 20 juni 1955 gesloten: «de ambtenaren die voor de veiligheid van de Staat op het gebied der kernenergie hebben te waken, alsook het uitvoerend personeel dat hen terzijde staat, met inbegrip van de meesters, de vaklieden en het dienstpersoneel».

De Commission d'experts stelde in 1959 aan de Belgische regering een rechtstreekse vraag omtrent dit K.B. van 11 februari 1957⁽⁷⁾: de Commission d'experts wilde weten of het K.B. van 11 februari 1957 de desbetreffende personen verbod oplegt een beroepsvereniging op te richten of erbij aan te sluiten of de desbetreffende personen gelijkgeschakeld worden met de gewapende macht en de politie (zoals voorzien door artikel 9 van de Conventie n° 87) en welke het dienstpersoneel (de meesters en vaklieden) was, hetwelk de ambtenaren die over de veiligheid van de Staat hebben te waken op het gebied van de kernenergie, bijstaat. In haar jaarlijks rapport voor de periode 1959-1960 verschaft de Belgische regering de door de Commission d'experts gevraagde inlichtingen door erop te wijzen dat de door het K.B. van 11 februari 1957 bedoelde personen wel degelijk recht hebben op vrije vereniging, dat deze personen gelijkgeschakeld worden met officieren van de gerechtelijke politie en dat het in dit K.B. bedoelde dienstpersoneel slechts bestaat uit een heel miniem aantal personen⁽⁸⁾. Dit antwoord was klaarblijkelijk onbevredigend, want in 1961⁽⁹⁾, 1963⁽¹⁰⁾, 1965⁽¹¹⁾ en 1967⁽¹²⁾ werden door de Commission d'experts aan de Belgische regering nieuwe rechtstreekse vragen gesteld omtrent dezelfde materie. De Belgische regering verschaft in haar jaarlijkse rapporten steeds hetzelfde antwoord⁽¹³⁾.

Herhaalde malen werd de Belgische regering bij het «Comité de la liberté syndicale»⁽¹⁴⁾ aangeklaagd wegens al dan niet vermeende schending van de syndicale vrijheid. Dit was ondermeer het geval voor klachten uitgaande van de «Union internationale des syndicats de travailleurs des postes, télégraphes, téléphones et de la radio» (1953)⁽¹⁵⁾, de «Centrale générale des services publics» (1961)⁽¹⁶⁾, de «Confédération internationale des syndicats chrétiens» en de «Union panafricaine des travailleurs croyants» (1962)⁽¹⁷⁾, de «Confédération européenne des syndicats autonomes des cheminots», het «Cartel

des syndicats indépendants des services publics» en de «Union professionnelle indépendante du personnel administratif, du mouvement, du factage et des trains de la S.N.C.B.» (1962)⁽¹⁸⁾, de «Confédération internationale des cadres fonctionnaires» (1964)⁽¹⁹⁾ en tenslotte het «Verbond van Vlaams Overheidspersoneel» (1966)⁽²⁰⁾.

2° Bovendien is het mogelijk dat een geratificeerde Conventie die weliswaar in de interne rechtssfeer geen originele dimensie invoert, toch bij de verdere en latere wetgevende activiteit van een zeker belang is, al was het maar door het feit dat de wetgever er naar verwijst als supplementaire argumentatie. Zo bijvoorbeeld: in het Senaatsdebat dat de goedkeuring van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités⁽²¹⁾ voorafgaat, oefende de h. Lagasse kritiek uit op de criteria van de representativiteit der werknemers- en werkgeversorganisaties, zoals voorzien in het wetsontwerp; de senator steunde zich hierbij op het rapport van het Comité de la liberté syndicale «betreffende de klachten tegen de Belgische regering uitgaande van bepaalde werknemersverenigingen der N.M.B.S.» en beweerde dat het wetsontwerp op dit gebied de Arbeidsconventie n° 87 miskent⁽²²⁾ (23).

B) Een eerder beperkt aantal door België geratificeerde Conventies hebben wel degelijk een formele wijziging in de interne wetgeving teweeggebracht.

De formele beïnvloeding vanwege een Conventie kan zich in verschillende fasen voordoen. Ofwel kan de wetgever een bestaande onverenigbaarheid tussen de interne wetgeving en de Conventie opheffen en pas daarna wordt tot de ratificatie van de Conventie overgegaan, ofwel wordt een Conventie eerst geratificeerd en past men daarna de interne wetgeving aan, aan de voorzieningen vervat in de geratificeerde Conventie.

In België is het eerste procédé eerder ongebruikelijk⁽²⁴⁾ en wordt (in de weinige gevallen van formele beïnvloeding) vooral het tweede procédé toegepast.

Troclet en Vogel-Polsky citeren in hun reeds vermelde studie enkele gevallen van formele beïnvloeding van enkele specifieke Conventies op de Belgische interne wetgeving⁽²⁵⁾. We kunnen hieraan nog enkele concrete gevallen toevoegen⁽²⁵⁾:

De Conventie n° 9 betreffende de bezorging van werk aan zeelieden (Genua, 1920, 2de sessie) heeft het K.B. van 20 januari 1926 houdende instelling van een Paritair Comité der aanwerving van zeelieden⁽²⁶⁾ formeel beïnvloed;

de Conventie n° 11 betreffende de rechten van vereniging en coalitie der landbouwwerklieden (Genève, 1921, 3de sessie) en de Conventie n° 84 betreffende het recht van vereniging en de regeling van arbeidsgeschillen in de buiten het moederland gelegen gebieden (Genève, 1947, 30e sessie) hebben de afschaffing bewerkstelligd van artikel 3 van het decreet van 25 januari 1957 op het uitoefenen van het recht van vereniging der inwoners van Belgisch Kongo en Ruanda-Urundi met uitzondering van de agenten en hulpkrachten van het bestuur in Afrika en van het personeel der rechterlijke orde met inbegrip van de tijdelijke agenten⁽²⁷⁾ en van de ordonnantie n° 21/57 van 8 maart 1957, genomen in uitvoering van artikel 3 van het decreet van 25 januari 1957⁽²⁸⁾, door de ordonnantie n° 222/212 van 24 juni 1961⁽²⁹⁾;

de Conventie n° 73 betreffende het geneeskundig onderzoek van zeelieden (Seattle, 1946, 28e sessie) heeft het K.B. van 12 december 1957 houdende zeevaartspectie-reglement⁽³⁰⁾ formeel beïnvloed.

Vastgesteld wordt eveneens dat in België de interne wetgeving slechts heel zelden spontaan in overeenstem-

ming wordt gebracht met de stipulaties van een geratificeerde Conventie; gewoonlijk is hiervoor een jarenlang aandringen van de Commission d'experts noodzakelijk⁽³¹⁾.

C) In enkele gevallen is het ook gebeurd dat, niet-tegenstaande het herhaaldelijk aandringen van de Commission d'experts, België pertinent weigert om bestaande onverenigbaarheden tussen zijn interne wetgeving en de voorzieningen van een geratificeerde Conventie op te heffen.

Dit is bijvoorbeeld het geval geweest voor de tegenstelling tussen artikel 53 lid 2 van de wet van 5 juni 1928 houdende regeling van de arbeidsovereenkomst wegens scheepsdienst⁽³²⁾ en artikel 2 van de Conventie n° 8 betreffende de vergoeding wegens werkloosheid in geval van schipbreuk (vergaan of stranden) (Genua, 1920, 2e sessie) omtrent de duur van de werkloosheidsvergoeding aan de zeeman toe te kennen in geval van schipbreuk. Toen de Commission d'experts de Belgische regering in 1930 en 1931 wees op deze onverenigbaarheid, antwoordde deze dat ze de opmerkingen van de Commission d'experts als te verwaarlozen beschouwde⁽³³⁾.

Hetzelfde fenomeen deed zich voor in verband met de Conventie n° 9 betreffende de bezorging van werk aan zeelieden (Genua, 1920, 2de sessie). Nadat de Commission d'experts gedurende enkele jaren had gewezen op de tegenstelling tussen artikel 4, lid 1 van de Conventie (dat een stelsel van kosteloze diensten tot werkbezorging voorziet die ofwel paritair samengesteld zijn ofwel door de regering opgericht zijn) en het feit dat het te Antwerpen door de Belgische Redersvereniging opgerichte Bureau voor arbeidsbemiddeling niet paritair samengesteld was en een door de regering opgericht plaatsingsbureau onbestaande was, dreigde de Belgische regering, indien de Commission d'experts op haar standpunt bleef, de Arbeidsconventie n° 9 op te zeggen⁽³⁴⁾.

De Commission d'experts liet zich in deze beide gevallen wel degelijk door de houding van de Belgische regering beïnvloeden.

De meest flagrante schending van verdragsverplichtingen heeft zich ongetwijfeld voorgedaan in verband met de Conventie n° 29 betreffende de gedwongen of verplichte arbeid (Genève, 1930, 14de sessie). Deze Conventie die de volledige afschaffing van gedwongen en verplichte arbeid nastreeft, werd in België goedgekeurd bij besluit-wet van 20 mei 1943⁽³⁵⁾⁽³⁶⁾ en mits aanzienlijke wijzigingen ook van toepassing verklaard op Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi. Niettegenstaande door artikel 2, lid 3 van de Koloniale Keure van 18 oktober 1908 de gedwongen of verplichte arbeid verboden was⁽³⁷⁾, toch heeft er tot aan de onafhankelijkheid van deze gebieden, aldaar een uitgebreide wetgeving bestaan, waarin regelingen, in verband met de gedwongen of verplichte arbeid, werden gestipuleerd⁽³⁸⁾.

De reserves waaronder de Conventie n° 29 toegepast werd op het grondgebied van Belgisch Kongo en Ruanda-Urundi, alsook de eigenlijke toepassing van de Conventie, hebben, tot aan de onafhankelijkheid van deze gebieden, voortdurend aanleiding gegeven tot kritiek vanwege de onderscheiden controleorganismen van de I.A.O.

Vooreerst blijkt uit het « Rapport du Comité spécial du travail forcé » dat in verband met de gedwongen arbeid in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi een niet gering aantal klachten werden ingediend⁽³⁹⁾ betreffende de verplichte bebouwing⁽⁴⁰⁾, de arbeidsvoorwaarden in de mijnen, nader bepaald in de uraniummijnen⁽⁴¹⁾, de niet betaalde diensten ten voordele van lokale hoofden en de niet vergoede verplichte arbeid⁽⁴²⁾, alsook betreffende de verplichte arbeid wegens het niet betalen van belastingen⁽⁴³⁾. Nadat het Comité du travail forcé deze aanklachten kritisch had onderzocht, werd er uiteindelijk door

dit Comité geconcludeerd dat bepaalde voorzieningen van de wetgeving in Belgisch-Kongo en Ruanda - Urundi niet volledig in overeenstemming waren met de stipulaties vervat in de Arbeidsconventie n° 29⁽⁴⁴⁾. De Belgische regering trok hieruit niet de voor de hand liggende conclusies, zodat de Commission d'experts zich genoodzaakt zag vanaf 1954, telkenjare zware kritiek uit te oefenen op de Belgische regering wegens het feit dat, ondanks de ratificatie van de Conventie n° 29 de gedwongen arbeid ongestoord verder bleef bestaan in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi; het feit dat de Conventie n° 29 dan nog met bepaalde wijzigingen van toepassing werd verklaard op deze gebieden, verhoogde nog in aanzienlijke mate de gegrondheid van de kritiek⁽⁴⁵⁾. De Belgische regering trachtte deze kritiek op te vangen en te ontzenuwen door ofwel te verwijzen naar concrete wetgeving die zagezegd de gedwongen arbeid moest verminderen of afschaffen⁽⁴⁶⁾, ofwel door te verwijzen naar « onderzoeken » van het Departement van Koloniën⁽⁴⁷⁾ en naar de talrijke problemen die betrekking hebben op de nakende onafhankelijkheid van Belgisch-Kongo⁽⁴⁸⁾. Met het verlenen van de onafhankelijkheid in 1960, stond België niet meer in voor de toepassing van de Conventie n° 29 in Kongo. Na hernieuwd aandringen van de Commission d'experts⁽⁴⁹⁾, beloofde de Belgische regering in 1961 nog voor hetzelfde jaar de Conventie n° 29 integraal toe te passen in Ruanda-Urundi en de bestaande reserves op te heffen⁽⁵⁰⁾. Als gevolg van de manifeste onwil van België de Conventie n° 29 integraal toe te passen, besloot de Commission de l'application, door het inlassen van een « speciale melding » in haar rapport aan de Algemene Conferentie, de Belgische regering een morele sanctie op te leggen⁽⁵¹⁾⁽⁵²⁾. Deze morele sanctie leverde geen enkel concreet resultaat op want in 1962 verklaarde de Belgische regering zich onbevoegd de bestaande onverenigbaarheden tussen de interne wetgeving en de Conventie n° 29 op te heffen, aangezien sinds december 1961 aan Ruanda en Burundi intern zelfbeschikkingsrecht was toegekend⁽⁵³⁾. Hierop besloot de Commission de l'application de de Belgische regering een nieuwe morele sanctie op te leggen⁽⁵⁴⁾. Met het verlenen van de onafhankelijkheid aan Ruanda en Burundi in 1962 stond België niet meer in voor de toepassing van de Conventie n° 29 in deze gebieden.

In dit concreet geval weigerde België zelfs, ondanks twee veroordelingen voor de internationale publieke opinie en na jarenlang gewezen te zijn op het onrechtmatig karakter van haar houding, de normen van een door haar geratificeerde Conventie toe te passen.

D) Tenslotte resten nog de Conventies die niet werden geratificeerd. De redenen hiervoor kunnen van uiteenlopende aard zijn. Een reden om niet tot de ratificatie van een Conventie over te gaan kan gelegen zijn in het feit dat er een fundamenteel en wezenlijk onderscheid bestaat tussen de voorzieningen van een Conventie en de overeenstemmende interne wetgeving, waarbij men de voorrang blijft verlenen aan de nationale normen.

Zo werd de Conventie n° 76 betreffende de lonen, arbeidsduur aan boord van schepen en bemanning (herzien) (Seattle, 1946, 28e sessie) nooit door België geratificeerd omdat deze Conventie in haar artikel 5, lid 1 een internationaal minimumloon voor de zeelieden instelt in een vreemde munt⁽⁵⁵⁾ en omdat het principe « gelijk werk gelijk loon », vervat in artikel 6, met zich zou meebrengen dat de Kongolezen, tewerkgesteld aan boord van Belgische schepen, een loon zouden dienen te ontvangen dat teveel in wanverhouding zou staan met de gebruikelijke lonen uitbetaald in Belgisch-Kongo⁽⁵⁶⁾.

Zo ook werd de Conventie n° 108 betreffende de nationale identiteitsstukken van zeelieden (Genève, 1958, 41e sessie) niet geratificeerd omdat de wettelijke beschikkin-

gen die in België de aankomst en verblijf der vreemde zeelieden regelen en die vervat zijn in het K.B. van 21 december 1965 betreffende de voorwaarden waaronder vreemdelingen België mogen binnenkomen, er verblijven en er zich vestigen⁽⁵⁷⁾, heel wat strenger en veeleisender zijn dan de overeenstemmende stipulaties van de Conventie nr. 108. Soms wordt echter ook door de Belgische regering de ratificatie van een Conventie geweigerd wegens weinig overtuigende redenen. Zo werden de Conventies n° 70 betreffende de sociale zekerheid der zeelieden (Seattle, 1946, 28e sessie) en n° 71 betreffende de pensioenen der zeelieden (Seattle, 1946, 28e sessie) nooit geratificeerd omdat naar artikel 1, lid 2, a, i (artikel 2, lid 2, a, i van Conventie n° 71) een lid slechts uitzonderingen kan voorzien voor personen tewerkgesteld aan boord van, of in dienst van Staatsschepen, wanneer deze schepen geen handelsebstemming hebben, terwijl de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij⁽⁵⁸⁾, de personen tewerkgesteld aan boord of in dienst van Staatsschepen uitsluit uit het toepassingsveld van de besluitwet, zelfs indien deze schepen een handelsbestemming hebben⁽⁵⁹⁾.

Dergelijke bijkomstige tegenstellingen tussen interne wet en Conventie zouden normaliter gemakkelijk moeten kunnen weggewerkt worden.

Ook gebeurt het wel eens dat een niet-geratificeerde Conventie de interne Belgische wetgeving formeel heeft beïnvloed.

Dit was het geval voor de Conventie n° 34 betreffende bureaus voor arbeidsbemiddeling welke voor hun bemiddeling betaling vragen (Genève, 1933, 17e sessies). De Conventie n° 34 is nooit door België geratificeerd omdat men zich alhier te lande tot na de Tweede Wereldoorlog tegenstander toonde van de algehele afschaffing van de plaatsingsbureaus tegen betaling, zoals voorzien in de Conventie. Door artikel 7, alinea 8 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de sociale zekerheid der arbeiders⁽⁶⁰⁾ werden de bureaus voor arbeidsbemiddeling tegen betaling afgeschaft, werd de mogelijkheid opengelaten om bij K.B. voor welbepaalde beroepen de tijdelijke voortzetting van hun activiteiten toe te staan en werden straffen voor overtreeders in het vooruitzicht gesteld⁽⁶¹⁾. Dat deze bepalingen speciaal in de besluitwet werden ingelast om de ratificatie van de Conventie n° 34 mogelijk te maken, blijkt overduidelijk uit de Voordracht aan de Regent die de besluitwet voorafgaat⁽⁶²⁾ ⁽⁶³⁾.

Uit hetgeen voorafgaat kunnen, naar het ons voorkomt, enkele voorlopige besluiten getrokken worden:

1° Karakteristiek is wel dat in België vooral die Conventies worden geratificeerd die geen originaliteit bevatten in vergelijking met de overeenstemmende interne sociale wetgeving.

2° Slechts een beperkt aantal door België geratificeerde Conventies hebben een formele wijziging in de interne sociale wetgeving teweeggebracht. In vele gevallen is het bovendien dan nog noodzakelijk geweest dat de Commission d'experts fel aandrang om tot een overeenstemming tussen Conventie en wetgeving over te gaan.

3° Zelfs na aandringen van de Commission d'experts blijft in een aantal gevallen België voorrang verlenen aan de nationale normen boven die van een geratificeerde Conventie.

4° Een zeer groot aantal Conventies die wel een nieuwe dimensie aan de Belgische sociale wetgeving zouden kunnen geven, worden niet geratificeerd.

Aan de hand van een meer gedetailleerde studie van een beperkte sector van de sociale wetgeving, namelijk die betreffende de werkloosheid, zal gepoogd worden de waarde van deze besluiten te testen.

II. De Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de werkloosheid en de Belgische rechtsfeer.

A) De Belgische sociale wetgeving inzake werkloosheid.

Ongetwijfeld is de wetgeving inzake werkloosheid een der oudste takken der sociale zekerheid⁽⁶⁴⁾: reeds in 1867 werd in Gent een syndicaal initiatief genomen in die richting, door het inrichten van een werklozenkas. De aldus opgerichte werklozenkassen ontvingen vanaf 1900 stadssubsidies en vanaf 1907 staatssubsidies⁽⁶⁵⁾. Deze subsidiëring had de noodzaak tot gevolg een specifieke administratie uit te bouwen: aldus ontstonden te Gent en later te Luik de zogenaamde Werkloosheidsfondsen die evolueerden van strikt kommunaal, naar interkommunaal⁽⁶⁶⁾.

Gedurende de periode 1914-1918 werden de activiteiten van de werklozenkassen opgeschort bij gebrek aan financiële middelen en werd een Nationaal Hulp- en Alimentatiecomité opgericht, hetwelk de nood der werklozen lenigde.

De oprichting van een Nationaal Crisisfonds, einde 1920, betekende een partiële globalisatie der werkloosheidswetgeving⁽⁶⁷⁾.

Deze wetgeving functioneerde voortreffelijk zolang het fenomeen werkloosheid zelf marginaal bleef. De economische crisis der dertiger jaren⁽⁶⁸⁾ bracht een hervorming der werkloosheidswetgeving met zich en een coördinatie tussen de werkloosheidsverzekering en de openbare werkgelegenheid⁽⁶⁹⁾. Deze hervorming en coördinatie kwamen tot stand door het K.B. van 27 juli 1934 houdende de reorganisatie van de werkloosheidsfondsen en van de commissies van reclamaties⁽⁷⁰⁾, waarbij de werkloosheidsfondsen werden afgeschaft en vervangen door diensten voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid, die werden geplaatst onder het rechtstreeks gezag van de bevoegde minister en waarvan de uitgaven ten laste van het Rijk vielen.

Aangezien deze wetgeving een mislukking bleek te zijn⁽⁷¹⁾, werd ze volledig herzien door het K.B. van 27 juli 1935 houdende inrichting van de Nationale Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid⁽⁷²⁾ hetwelk eveneens het Crisisfonds afschaft⁽⁷³⁾.

Gedurende de periode 1940-1944 werd het regime der werkloosheidsverzekering opgeschort en werd een burgerlijke hulpdienst ingesteld.

De besluitwet van 28 december 1944 betreffende de sociale zekerheid der werklieden⁽⁷⁴⁾ (artikel 7) luidt voor de werklieden die aan de besluitwet onderworpen zijn, de periode der verplichte werkloosheidsverzekering in, door het oprichten van een Voorlopig Steunfonds voor werklozen; hetwelk eveneens de werkgelegenheid zal organiseren. Deze algemene doelstellingen werden uitgewerkt door het Organiek Regentsbesluit van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van een Voorlopig Steunfonds voor onvrijwillige werklozen⁽⁷⁵⁾.

Zowel artikel 7 van de besluitwet van 28 december 1944⁽⁷⁶⁾, als het Organiek Regentsbesluit van 26 mei 1945⁽⁷⁷⁾ werden herhaaldelijk gewijzigd en aangevuld. De materie werd uiteindelijk zodanig verward dat een algemene coördinatie en ordening zich opdrong: deze kwam tot stand door het K.B. van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid⁽⁷⁸⁾. Dat dit K.B. niet als een eindpunt mag gezien worden van de wetgeving in verband met de werkloosheid, wordt bewezen door het feit dat het ondertussen reeds enkele tientallen wijzigingen heeft ondergaan; aldus wordt het dynamisch karakter van onze reglementering op dit gebied onderstreept.

B) De Conventies betreffende de werkloosheid en de Belgische rechtsfeer.

.We beperken ons binnen het kader van dit artikel tot

de Conventie n° 2 betreffende de werkloosheid (Washington, 1919, 1ste sessie); de Conventie n° 44 waarbij aan onvrijwillige werklozen uitkeringen of toelagen worden gewaarborgd (Genève, 1934, 18de sessie) en de Conventie n° 102-partim betreffende de minimumnormen der sociale zekerheid (Genève, 1952, 35e sessie) ⁽⁷⁹⁾.

1. De Conventie n° 2 (1919).

De Conventie n° 2 bevat alleen een paar technische gegevens tot controle en bestrijding van de werkloosheid en bevat geen eigenlijk «systeem» in verband met de werkloosheidsvergoedingen en dergelijke.

Zo verplicht artikel 1 de ratificerende staten het Internationaal Arbeidsbureau op de hoogte te houden van alle gegevens omtrent de werkloosheid; artikel 2 voorziet de inrichting van een stelsel van openbare kantoren voor kosteloze arbeidsverschaffing (onder toezicht van een centrale overheid en met medewerking van paritaire comité's); op het nationale vlak dienen coördinatiemaatregelen getroffen tussen de activiteiten van publieke en private plaatsingsbureaus; tenslotte worden de ratificerende staten er in artikel 3 toe aangezet akkoorden af te sluiten om (op basis van wederkerigheid) aan vreemde onderhorigen dezelfde vergoedingen uit te keren als aan de eigen onderhorigen.

Reeds op 1 maart 1921 diende de Belgische regering een wetsontwerp in houdende goedkeuring van alle Arbeidsconventies die door de I.A.O. gedurende haar eerste sessie (Washington, 1919) waren aangenomen ⁽⁸⁰⁾.

De Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp ⁽⁸¹⁾ wijst er onmiddellijk op dat in België geen enkele organieke wet overeenkomt met de Conventie n° 2 ⁽⁸²⁾: weliswaar werden in België onmiddellijk na de Eerste Wereldoorlog officiële arbeidsbeurzen gesticht (zonder wettelijk statuut) en maakten de syndicale kassen en gemeentelijke fondsen geen onderscheid tussen de Belgische en de vreemde werklozen; wat alhier te lande ontbrak was de door de Conventie vereiste coördinatie tussen de publieke en private arbeidsbeurzen ⁽⁸³⁾. Wanneer de h. Heyman in zijn Verslag namens de Middenafdeling ⁽⁸⁴⁾ beweert dat «de voornaamste bepalingen der Conventie betreffende de werkloosheid dus feitelijk in ons land van kracht geworden zijn», is dit (zachtjes uitgedrukt) nogal overdreven.

Door de ontbinding der Kamers in 1921 verviel het wetsontwerp.

Het K.B. van 19 februari 1924 houdende inrichting van de openbare arbeidsbemiddeling ⁽⁸⁵⁾, geeft voor het eerst aan de officiële arbeidsbeurzen een wettelijk statuut, voorziet de mogelijkheid de vrije arbeidsbeurzen te agereën en tot coördinatie van publieke en private arbeidsbeurzen over te gaan, maar schaft daarentegen de paritaire comité's af in de Raad van Beheer der arbeidsbeurzen, een maatregel die formeel in strijd is met artikel 2, lid 1 van de Conventie en tengevolge waarvan België niet overging tot de ratificatie van de Conventie n° 2.

Door het K.B. van 19 januari 1925 tot wijziging van het K.B. van 19 februari 1924 ⁽⁸⁶⁾ werden de paritaire comité's in de schoot van de Raad van Beheer der arbeidsbeurzen heropgericht: dat dit K.B. zou uitgevaardigd zijn om de ratificatie van de Conventie n° 2 mogelijk te maken kan niet worden aangetoond ⁽⁸⁷⁾.

Uiteindelijk duurde het tot 27 mei 1930 vooraleer de regering een nieuw wetsontwerp tot goedkeuring van de Arbeidsconventie n° 2 indiende. Hoogstwaarschijnlijk diende de reden van dit langdurig wachten gezocht te worden in het feit dat de door de Conventie vereiste coördinatie tussen de activiteiten der publieke en private arbeidsbeurzen in de praktijk in België steeds onbestaande is geweest, niettegenstaande deze coördinatie uitdrukkelijk in artikel II van het K.B. van 19 februari 1924 was voorzien ⁽⁸⁸⁾. De goedkeuring van het wetsontwerp gaf

noch in de Kamer ⁽⁸⁹⁾, noch in de Senaat ⁽⁹⁰⁾ aanleiding tot discussie en geschiedde zowel in de Kamer ⁽⁹¹⁾ al in de Senaat ⁽⁹²⁾ quasi-éénparig ⁽⁹³⁾. De goedkeuringswet van 22 juli 1930 verscheen in het Belgisch Staatsblad van 28 september 1930 ⁽⁹⁴⁾.

Een onderzoek van de sociale wetgeving gezien tegen de achtergrond van de verplichtingen opgelegd door de Conventie n° 2, toont aan dat deze slechts van heel minime betekenis is geweest. Alleen artikel 26 van het Organiek Regentsbesluit van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van het Voorlopig Steunfonds voor onvrijwillige werklozen bevat een expliciete verwijzing naar de Conventie n° 2 ⁽⁹⁵⁾.

De jaarlijkse rapporten door de Belgische regering overgemaakt aan het Internationaal Arbeidsbureau betreffende de maatregelen genomen ter uitvoering van de Conventie n° 2 ⁽⁹⁶⁾ bevatten een aantal interessante gegevens: nooit werd een rechterlijke uitspraak gedaan omtrent de toepassing van de Conventie n° 2, nooit werd enige opmerking geformuleerd over de praktische toepassing ervan door de werkgevers- en werknemersorganisaties ⁽⁹⁷⁾.

Ook werd deze Conventie nooit van toepassing verklaard op Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi ⁽⁹⁸⁾.

De actuele waarden van de Conventie n° 2 is echter heden ten dage heel minime geworden, daar sinds 1919 door de Internationale Arbeidsconferentie reeds heel wat Conventies werden aangenomen, die dezelfde materie, veel gedetailleerder en exacter regelen.

2. De Conventie n° 44 (1934).

In tegenstelling met de Conventie n° 2 strekt de Conventie n° 44 ertoe een globaal systeem van werkloosheidsvergoedingen ten voordele van de onvrijwillige werklozen uit te werken.

De Arbeidsconventie n° 44 werd nooit door België geratificeerd. Weliswaar kunnen een groot aantal verplichtingen, opgelegd door deze Conventie in de interne werkloosheidswetgeving aangetroffen worden (zonder dat blijkt dat deze Conventie de interne wetgeving zou beïnvloed hebben), daarentegen hebben er steeds een aantal onverenigbaarheden bestaan tussen Conventie en wetgeving, zodat er nooit tot ratificatie werd overgegaan.

De moeilijkheden spitsten zich steeds toe op de artikels: 10 van de Conventie (betreffende de criteria van de niet behoorlijke bediening en het niet schorsen van de werkloosheidsuitkering of toelage gedurende de periode van de opzeggingsvergoeding), artikel 11 (betreffende de minimum duur van het recht op uitkering of toelage) en 16 (betreffende de voorwaarden waaronder vreemdelingen recht hebben op uitkering of toelage) ⁽⁹⁹⁾.

In plaats van de interne wetgeving aan te passen aan de internationale normen, vervat in de Conventie, formuleerde de Belgische regering in 1953 een verzoek tot herziening van de Conventie: ze wenste de eenvoudige schrapping van artikel 10, lid 3 van de Conventie (het niet schorsen van de werkloosheidsvergoeding en -toelage gedurende de periode van de opzeggingsvergoeding) en een meer «genuanceerde» omschrijving van het recht der vreemdelingen op uitkering en toelage (artikel 16) ⁽¹⁰⁰⁾. Dit verzoek werd afgewimpeld op grond van de argumentatie dat de door de Belgische regering gedane voorstellen detailpunten betroffen en dat in het algemeen het ogenblik nog niet aangebroken was om tot de globale herziening van de Conventie n° 44 over te gaan ⁽¹⁰¹⁾.

In antwoord op een parlementaire vraag van senator De Rore waarom België niet overging tot de ratificatie van de Conventie n° 44, antwoordde de bevoegde minister dat er geen sprake kan zijn van een eventuele ratificatie «wegens de formulering van een aantal bepalingen welke kan leiden tot een interpretatie die vanwege de Staat

verplichtingen meebrengt welke verder reiken, dan die vervat in onze wetgeving»⁽¹⁰²⁾. Concreet gezien vormen drie bepalingen van de Arbeidsconventie n° 44 — aldus de minister — een hinderpaal voor de eventuele ratificatie door België: de tegenstelling tussen artikel 10, lid 1, b van de Conventie en artikel 39 van het M. B. van 4 juni 1964, genomen ter uitvoering van het K.B. van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid⁽¹⁰³⁾ (betreffende het rekening houden met het loon dat de werkloze vroeger ontving, bij het aanbieden van een passende dienstbetrekking); de tegenstelling tussen artikel 10, lid 3 van de Conventie en artikel 126 van het K.B. van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid (betreffende de uitsluiting van werkloosheidsvergoeding gedurende de termijn van de opzeggingsvergoeding) en de tegenstelling tussen artikel 16 van de Conventie en artikel 125 van het K.B. van 20 december 1963 (betreffende de gelijkheid tussen Belgen en vreemdelingen voor wat betreft de werkloosheidsvergoeding)⁽¹⁰⁴⁾.

De strakke houding van België ten overstaan van de Conventie n° 44 wordt ietwat getemperd door de ratificatie van de Conventie n° 102 betreffende de minimumnormen der sociale zekerheid, die eveneens een reglementering betreffende de werkloosheidsvergoedingen bevat⁽¹⁰⁵⁾.

3. De Conventie n° 102-partim (1952).

De Conventie n° 102, die het ganse veld van de sociale zekerheid bestrijkt, bestaat uit XV delen, waarvan er enkele binnen het specifieke kader van de studie der werkloosheidsnormen van belang zijn: deel IV (art. 19-24): de werkloosheidsvergoedingen; deel XI (art. 65-67): de berekening van de periodieke betalingen en deel XII (art. 68): de gelijkheid van behandeling der verblijvende personen.

Bij het wetsontwerp van 7 maart 1959 werd de Conventie n° 102 ter goedkeuring aan het Parlement voorgelegd. Waarom dit zo laatijdig geschiedde, is ons niet duidelijk, temeer daar het wetsontwerp reeds in 1955 aan het Advies van de Raad van State werd voorgelegd.

De Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp⁽¹⁰⁶⁾ vermeldt expliciet dat de interne Belgische wetgeving «ruim» voldoet aan de bepalingen van de Conventie en bevat als bijlage «een lijst van de wettelijke reglementaire fundamentele teksten tot uitvoering van de bepalingen van de Overeenkomst».

De goedkeuring van het wetsontwerp gaf noch in de Kamer⁽¹⁰⁷⁾, noch in de Senaat⁽¹⁰⁸⁾ aanleiding tot discussie en geschiedde zowel in de Kamer⁽¹⁰⁹⁾, als in de Senaat⁽¹¹⁰⁾ éénparig. De goedkeuringswet van 11 september 1959 verscheen in het Belgisch Staatsblad van 9 december 1959⁽¹¹¹⁾.

Onderzoeken we nader de «lijst van de wettelijke reglementaire fundamentele teksten, betreffende de verzekering tegen de onvrijwillige werkloosheid», die — aldus de Belgische regering in de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp houdende goedkeuring van de Conventie n° 102 — genomen werden tot uitvoering van de bepalingen van de Conventie, teneinde de eventuele invloed en betekenis van de Conventie voor onze interne werkloosheidsreglementering na te gaan.

1. Artikel 7 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1951.

Een louter chronologische vergelijking tussen de besluitwet (en de wijziging van 1951) en de aanneming van de Conventie n° 102 toont aan dat er van beïnvloeding geen sprake kan zijn. Voor de latere wijzigingen aan artikel 7 van de besluitwet⁽¹¹²⁾ blijkt uit geen enkele tekst dat de Conventie formele invloed zou uitgeoefend hebben.

2. De besluitwet van 12 mei 1945 houdende inrichting te

Antwerpen van een pool (reserve) der zeelieden ter koopvaardij⁽¹¹³⁾.

Deze besluitwet past helemaal niet binnen het kader van de Conventie n° 102 aangezien de zeelieden ter koopvaardij en de vissers uitdrukkelijk uitgesloten worden uit het toepassingsveld van de Conventie (artikel 77, lid 1).

3. Het Organiek Besluit van de Regent van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van een Voorlopig Steunfonds voor onvrijwillige werklozen en de talrijke wijzigingen⁽¹¹⁴⁾.

Ook hier blijkt uit een louter chronologische vergelijking tussen het uitvaardigen van het Besluit en de aanneming van de Conventie dat van invloed geen sprake kan zijn. Voor wat betreft de wijzigingen aan het Besluit en tenslotte zijn vervanging door het K.B. van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid (en de wijzigingen ervan): evenmin kan hier formele invloed worden aangetoond vanwege de Conventie.

4. Het K.B. van 23 februari 1957 tot vaststelling van het bedrag der werkloosheidsuitkering⁽¹¹⁵⁾.

Hier kan evenmin formele invloed vanwege de Conventie n° 102 worden aangetoond, hetzelfde geldt voor de latere reglementering tot vaststelling van het bedrag der werkloosheidsuitkering⁽¹¹⁶⁾.

5. Het K.B. van 20 maart 1957 tot koppeling van het bedrag der werkloosheidsuitkering aan het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen van het Koninkrijk⁽¹¹⁷⁾.

Uit een tekstexegetische ontleding van de artikels 65 en 66 van de Conventie n° 102 (berekening der periodieke betalingen)⁽¹¹⁸⁾ blijkt dat de Conventie n° 102 niet voorziet dat de werkloosheidsuitkeringen zouden aangepast worden aan een indexcijfer, zodat het geciteerde K.B. feitelijk buiten het kader van de Conventie valt.

Verder blijkt uit de jaarlijkse rapporten dat er geen juridische uitspraak werd geveld omtrent de toepassing van de Conventie n° 102 (werkloosheidsvergoedingen), dat geen opmerkingen door werkgevers- en werknemersorganisaties werden geformuleerd en dat de Conventie nooit van toepassing werd verklaard voor Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

Besluit en perspectieven.

Twee standpunten kunnen in het geheel van deze problematiek ingenomen worden: een maximalistisch en een minimalistisch.

Men kan natuurlijk wijzen op het relatief groot aantal ratificaties van Conventies door België, op de enkele formele wijzigingen die de Belgische sociale wetgeving onder invloed van Conventies heeft ondergaan, op de permanente controle uitgeoefend door de onderscheiden controleorganen van de I.A.O. op de Belgische wetgeving, enz. Anderzijds kan men de nadruk leggen op het grote aantal ongeratificeerde Conventies die wel vernieuwing en originaliteit in de interne wetgeving zouden kunnen invoeren, op de onwil van de Belgische regering om zelfs geratificeerde Conventies ten volle uit te voeren.

Zoals steeds ligt de waarheid ergens in het midden.

Concreet kan het zo gesteld worden dat de Conventies van de I.A.O. niet van een zeker belang zijn ontbloot voor de interne Belgische rechtssfeer. Terzelfdertijd kan het echter ons inziens niet worden ontkend dat de I.A.O. de in haar gestelde verwachtingen niet ten volle heeft ingelost. De redenen hiervoor zijn van tweërlei aard:

1° Objectief gezien bestaat in België niet zo'n denderende belangstelling voor de activiteiten van de I.A.O. Een ganse serie symptomen bewijzen dit: weinig of geen ratificaties van werkelijk vernieuwing brengende Conventies, gebrekkige toepassing van een ganse reeks geratificeerde Conventies, het jarenlange wachten om tot ratificatie over te gaan, afwezigheid van enige parlementaire bespreking bij goedkeuring van de Conventies, weinig of geen syndicaal initiatief, weinig of geen parlementaire

vragen en opmerkingen omtrent eventuele ratificatie en toepassing van de Conventies, de veelvuldige vragen en opmerkingen vanwege de controleorganen van de I.A.O. gericht aan de Belgische Regering, enz.

2° Ook in de structuur en werking van de I.A.O. ligt een gedeeltelijke schuld voor deze toestand. De I.A.O. is een forum waar hooggeïndustrialiseerde landen met een lange sociale traditie en jonge staten, ongeïndustrialiseerd en zonder sociale traditie, samenkomen. Om de goedkeuring van een verdragstekst door zoveel mogelijk landen mogelijk te maken moet deze tekst voor iedereen aanvaardbaar zijn. Het uiteindelijk resultaat hiervan is dat dikwijls een tekst wordt goedgekeurd die voor geen der beide groepen aan het gestelde doel beantwoordt. Voor de geïndustrialiseerde landen bevat de Conventie weinig origineels, terwijl zij voor de niet-geïndustrialiseerde nog te revolutionair is. Wanneer een dergelijke Conventie dan geratificeerd wordt is het gevolg ervan dat zij voor de ene groep geen vernieuwing in de rechtssfeer teweegbrengt en door de andere groep gebrekkig of niet wordt toegepast.

Laten we uiteindelijk een aantal suggesties formuleren die een betere werking van de I.A.O. in de hand zouden werken:

1° Ideaal ware moest men in de schoot van de I.A.O. overgaan tot een diversificatie in die zin dat verschillende normen zouden uitgewerkt worden voor geïndustrialiseerde en niet-geïndustrialiseerde landen. Dit zou wel op heel ernstige moeilijkheden stuiten, vooral van psychologische aard: een land zal wel aanvaarden gecatalogeerd te worden als onderontwikkeld of in ontwikkeling op economisch vlak maar niet op sociaal vlak.

2° Men zou ook kunnen stellen dat een staat de absolute verplichting heeft tot ratificatie over te gaan, wanneer de nationale vertegenwoordigers (van regering, werkgevers en werknemers) in de Conferentie de verdragstekst hebben goedgekeurd.

3° Men zou ook de onderscheiden controleorganen van de Organisatie van een degelijk werkend sanctiesysteem kunnen voorzien.

Deze suggesties zijn ideaal in die zin dat uiteindelijk iedere staat toch het laatste woord heeft.

Voor wat België betreft, zou het reeds een grote stap voorwaarts zijn, moest er een grotere belangstelling gewekt worden voor het actuele werk van de I.A.O. in haar streven naar een universeel sociaal recht. Deze belangstelling zou moeten gewekt worden op verschillende niveaus: regering, Parlement, werkgevers- en werknemersorganisaties. Vooral vanwege de werknemersverenigingen zou een sterke impuls kunnen uitgaan, die zowel in regering als Parlement zou gevoeld worden. Dat dit tot op heden slechts in zulke geringe mate geschiedde kan (op zijn zachtst uitgedrukt) slechts betreurd worden.

André BEIRLAEN,
V.U.B.

(B.S. 30 december 1953); ratificatie geregistreerd op 10 december 1953.

(4) B.S. 28 mei 1921.

(5) Vb.: de paritaire comité's ontstonden reeds na de Eerste Wereldoorlog en kregen door de besluitwet van 9 juni 1945 tot vaststelling van het statuut der paritaire comité's (B.S. 5 juli 1945, erratum 10 augustus 1945) een wettelijk statuut.

In 1887 werden Nijverheids- en Arbeidsraden opgericht met als overkoepelend orgaan de bij K.B. van 7 april 1892 ingestelde Hogere Arbeidsraad, die werd afgeschaft en vervangen door de bij K.B. van 8 november 1935 opgerichte Hoge Raad voor de Arbeid en de Maatschappelijke Voorzorg.

In 1789 werd reeds in Verviers een collectieve arbeids-overeenkomst gesloten tussen de werkgevers en de werknemers uit de lakennijverheid (Parlementaire Bescheiden, Zittijd 1966-1967, Senaat, nr. 148: Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp betreffende de collectieve arbeids-overeenkomsten en de paritaire comité's).

(6) B.S. 22 maart 1957.

(7) Rapport III (partie IV). C.I.T. Quarante-troisième session. Genève, 1959, Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, 1959, p. 57.

(8) Rapport présenté conformément aux dispositions de l'article 22 de la Constitution de l'O.I.T. pour la période allant du 1er juillet 1959 au 30 juin 1960 par le Gouvernement belge sur les mesures prises pour faire porter effet aux dispositions de la convention (87) concernant la liberté syndicale et la protection du droit syndical.

(9) Rapport III (partie IV) C.I.T. Quarante-cinquième session. Genève, 1961, Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations. (Articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., 1961, p. 96.

(10) Rapport III (partie IV) C.I.T. Quarante-septième session. Genève, 1963, Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, 1963, p. 112.

(11) Rapport III (partie IV) C.I.T. Quarante-neuvième session. Genève, 1965, Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, 1965, p. 107.

(12) Rapport III (partie IV) C.I.T. Cinquante et unième session. Genève, 1967, Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, 1967, p. 101.

(13) Zie bv. het Rapport présenté conformément aux dispositions de l'article 22 de la Constitution de l'O.I.T. pour la période allant du 1er juillet 1964 au 30 juin 1966 par le Gouvernement belge sur les mesures prises pour faire porter effet aux dispositions de la Convention (87) concernant la liberté syndicale et la protection du droit syndical.

(14) Het « Comité de la liberté syndicale » opgericht door de Raad van Beheer in haar 117de sessie (Genève, november 1951) heeft tot taak de klachten, betreffende de syndicale rechten, overgemaakt aan de Internationale Arbeidsorganisatie, voorafgaandelijk te onderzoeken.

(15) Dreiging van de Belgische Eerste-minister in 1950 alle ambtenaren die lid waren van een bepaalde vereniging (door de Regering als revolutionair en anti-nationaal bestempeld) uit de staatsdiensten te verwijderen (Onzième rapport du Comité de la liberté syndicale. Cas. nr. 79: Belgique, par. 9 en 10 O.I.T. Huitième rapport de l'O.I.T. aux Nations Unies. B.I.T., Genève, 1954, p. 196-197).

(16) Mishandeling en belediging van stakende arbeiders in de Borinage door de bereden Rijkswacht tijdens betogingen tegen de « eenheidswet » (Cinquante-septième rapport du Comité de la liberté syndicale. Cas n° 250: Plainte présentée par la Centrale générale des services publics (Belgique) contre le Gouvernement belge, par. 11 - 12 - 13 - 14 - 15. B.I.T. Bulletin officiel. Vol. XLIV, 1961, n° 3, p. 367).

(17) De medeplichtigheid van de Belgische regering aan de moord op 4 Burundese syndicale leden te Usumbura op 15 januari 1962. (Soixante-deuxième rapport du Comité de la liberté syndicale. Cas n° 282: Plaintes présentées par la Confédération internationale des syndicats chrétiens (C.I.S.C.)

(1) We hebben ons onderzoek beperkt tot de periode 1919-1969 omdat deze periode juist samenvalt met het vijftigjarige bestaan van de Internationale Arbeidsorganisatie.

Gezien de zeer snelle evolutie van de sociale wetgeving is het eveneens aangewezen bij de bestudering van de grote krachtlijnen ervan, een duidelijke afbakening in de tijd vast te leggen.

(2) Troclet L. E. en Vogel-Polsky, E., The Influence of international labour conventions on Belgian labour legislation, Int. Labour Rev. (Geneva), 98 (5), november 1968, pp. 389-424. Overdruk onder de titel: L'Influence des conventions internationales du travail sur la législation sociale de Belgique. De maatschappelijke vooruitgang, november-december 1968, nr. 106, p. 7.

(3) Conventie n° 87: goedkeuringswet van 13 juli 1951 (B.S. 16 januari 1952); ratificatie geregistreerd op 23 oktober 1951.

Conventie n° 98: goedkeuringswet van 20 november 1953

et l'Union panafricaine des travailleurs croyants contre le gouvernement de la Belgique; par. 192 - 193 - 194 - 195 - 196 - 197 - 198 - 201. B.I.T. Bulletin officiel. Vol. XLV, nr. 3 supplément II, juillet 1962, p. 41-42).

(18) Discriminatoire behandeling van de « Union indépendante des cheminots belges », ten gevolge van wijzigingen aangebracht aan het syndicaal statuut van het personeel der N.M.B.S. (Soixante-seizième rapport du Comité de la liberté syndicale. Cas n° 281: Plaintes présentées par la Confédération européenne des syndicats autonomes des cheminots, le Cartel des syndicats indépendants du personnel administratif, du mouvement, du factage et des trains de la S.N.C.B. contre le gouvernement de la Belgique, par. 18-29. B.I.T. Bulletin Officiel. Vol. XLVII, nr. 3. Supplément II, juillet 1964, p. 102-104 en Quatre-vingt-treizième rapport du Comité de la liberté syndicale. Cas n° 281: idem, par. 62 - 65 - 66 - 70 - 71 - 75 - 76. B.I.T. Bulletin Officiel. Supplément Vol. L, n° 1, janvier 1967, p. 12-15).

(19) Betreffende het voorbehouden van zekere sociale en pecuniare voordelen aan de aangeslotenen van bepaalde syndicale verenigingen (Quatre-vingt-douzième rapport du Comité de la liberté syndicale. Cas n° 376: Plaintes présentées par la Confédération internationale des cadres fonctionnaires contre le gouvernement de la Belgique, par. 20 - 21 - 22 - 27 - 28 - 33 - 34 - 40 - 41) B.I.T., Bulletin Officiel, Supplément II. Vol. XLIX, n° 3, juillet 1966, p. 84-88).

(20) Intimidatiepogingen via door het Parket verrichte huiszoeken. (Cent-neuvième rapport du Comité de la liberté syndicale. Cas n° 488: Plainte présentée par la Fédération du personnel flamand des services publics contre le gouvernement de la Belgique, par. 28 - 29 - 30 - 31 - 40 - 41 - 42 - 43. B.I.T., Bulletin officiel. Supplément. Vol. III, 1969, n° 2, p. 5-7).

(21) B.S. 15 januari 1969.

(22) Parlementaire Handelingen. Zittijd 1967-1968. Senaat, vergadering van 6 februari 1968, p. 559 en p. 664-665.

(23) Ook de h. Troclet verwees terloops naar de Arbeidsconventie nr. 87 die de syndicale vrijheid garandeert. Ibidem, p. 553.

(24) In een Mededeling aan het Parlement, gedurende de zittijd 1959-1960 (Parlementaire Bescheiden. Zittijd 1959-1960. Kamer van Volksvertegenwoordigers, 641 (1959-1960) had de Belgische regering erop gewezen, dat artikel 19 van de wet van 5 juni 1928 houdende regeling van de arbeids-overeenkomst wegens scheepsdienst (B.S. 26 juli 1928), de minimumleeftijd voor tewerkstelling voor de dienst aan dek der vissers op veertien jaar vaststelt; dat zij overweegt aan het Parlement voor te stellen deze wet te wijzigen en de leeftijd op vijftien jaar te brengen en dat na de aan-neming van die hervorming, de regering de bekrachtiging van de Conventie nr. 112 betreffende de minimale leeftijd voor toelating tot de tewerkstelling als vissers (Genève, 1959, 34ste sessie) zal voorstellen. De Conventie nr. 112 legt precies verbod op (op enkele uitzonderingen na) kinderen beneden de vijftien jaar arbeid aan boord van vissers-vaartuigen te laten verrichten. Artikel 19 van de wet van 5 juni 1928 werd gewijzigd, overeenkomstig de Conventie nr. 112, door artikel 1 van de wet van 15 juni 1961 (B.S. 29 juli 1961). Uit de voorbereidende werkzaamheden bij de wet van 15 juni 1961 blijkt overduidelijk dat de Conventie nr. 112 formele invloed heeft uitgeoefend.

Zie: Parlementaire Bescheiden. Zittijd 1959-1960. Senaat, nr. 297: Memorie van Toelichting; Parlementaire Bescheiden. Zittijd 1959-1960. Senaat nr. 356: Verslag namens de Senaatscommissie van Verkeerswezen door de h. Neels; Parlementaire Bescheiden, Buitengewone Zittijd 1961. Kamer van Volksvertegenwoordigers, 23 (B.Z. 1961) - Nr. 2: Verslag namens de Kamercommissie van Verkeerswezen en P.T.T. door de h. Claeys.

(25) Troclet, L. E. en Vogel-Polsky, E., loc. cit. passim.

(27) niet limitatief.

(26) B.S. 12 februari 1926. De formele invloed blijkt duidelijk uit de aanhef van het K.B.

(27) Ambtelijk Blad, p. 206.

(28) Bestuursblad, p. 652.

(29) Artikel 1 van het decreet van 25 januari 1957 garandeerde principieel het vakverenigingsrecht aan de Kongo-lezen en de inwoners van Ruanda-Urundi; naar artikel 3 mogen personen die minder dan 3 jaar onder dienstcontract werken, niet tot een beroepsvereniging toetreden, behalve onder de voorwaarden door de Gouverneur-Generaal bepaald. De uitvoeringsordonnantie nr. 21/57 van 8 maart 1957 stelde deze voorwaarden zodanig (met succes twee jaar secundair onderwijs gevolgd te hebben — of als overgangsmaatregel de volledige cyclus lager onderwijs gevolgd te hebben) dat feitelijk gezien zeer veel arbeiders uitgesloten waren van de vrijheid van beroepsvereniging.

Dat de uitvoeringsordonnantie nr. 222/212 van 24 juni 1961 de invloed van de Conventies nr. 11 en 84 heeft ondergaan, blijkt uit de volgende teksten:

Rapport III (partie IV) C.I.T., Quarante-troisième session. Genève, 1959. Troisième question à l'ordre du jour: Infor-

mations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, p. 73-74.

C.I.T., Quarante-troisième session. Genève, 1959. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève, 1959, p. XXXIII.

Rapport III (partie IV) C.I.T., Quarante-quatrième session. Genève, 1960. Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève 1960, p. 64-65.

C.I.T., Quarante-quatrième session. Genève, 1960. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève, 1960, p. XXXVIII-XXXIX.

Rapport III (partie IV) C.I.T., Quarante-cinquième session. Genève 1961. Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, 1961, p. 118.

C.I.T., Quarante-cinquième session. Genève, 1961. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève, 1961, p. XXXVII.

(30) B.S. 20 december 1957. Aangezien het K.B. van 12 december 1957 een aantal leemten in de vroegere Belgische wetgeving (K.B. van 8 november 1920 vormende verordening van de toepassing van de wet van 25 augustus 1920 op de veiligheid van schepen (B.S. 11 december 1920), de wet van 5 juni 1928 houdende regeling van de arbeids-overeenkomst wegens scheepsdienst (B.S. 26 juli 1928) betreffende het geneeskundig onderzoek, gezien in het kader van de Conventie nr. 73, opvult en aangezien de aanhef van het K.B. een uitdrukkelijke verwijzing naar de Conventie nr. 73 inhoudt, mag redelijkerwijze beweerd worden dat de Arbeidsconventie nr. 73 dit K.B. formeel heeft beïnvloed.

(31) De voorbeelden hiervan zijn legio:

De Arbeidsconventie nr. 88: Conventie betreffende de organisatie van de dienst van de werkgelegenheid (San Francisco, 1948, 31ste sessie): opmerkingen door de Commission d'experts in 1956, 1964, 1965, 1966, 1968 omtrent het statuut van het personeel van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid (later Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening).

De Arbeidsconventie nr. 58: Conventie tot vaststelling van de minimumleeftijd voor toelating van kinderen tot arbeid op zee (herzien) (Genève, 1936, 22ste sessie): opmerkingen door de Commission d'experts in 1948, 1949 tot 1961 omtrent de minimumleeftijd van tewerkstelling van kinderen aan boord van schepen.

De Arbeidsconventie nr. 9: Conventie betreffende de bezorging van werk aan zeelieden (Genève, 1920, 2de sessie): opmerkingen door de Commission d'experts in 1931 en 1932 over de niet paritaire samenstelling van het te Antwerpen door de Belgische Redersvereniging opgerichte bureau voor arbeidsbemiddeling van zeelieden.

De Arbeidsconventie nr. 22: Conventie betreffende het wervingscontract der zeelieden (Genève, 1926, 9de sessie): opmerkingen door de Commission d'experts in 1930, 1931, 1932 omtrent het einde van het wervingscontract met onbepaalde duur en het afleveren van een afzonderlijk getuigschrift voor het gepresteerde werk en opnieuw in 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959 en 1960, omtrent het einde van het wervingscontract met onbepaalde duur.

Voor meer uitleg kunnen we verwijzen naar de jaarlijkse Rapporten van de Commission d'experts.

(32) B.S. 26 juli 1928.

(33) Rapport de la Commission d'experts désignée pour examiner les rapports annuels soumis en exécution de l'article 408. C.I.T. Quinzième session. Genève, 1931. Volume II. Rapport du directeur présenté à la Conférence, B.I.T. Genève, 1931, p. 485.

(34) Rapport de la Commission chargée d'examiner les rapports présentés en exécution de l'article 408 du Traité de Versailles. B.I.T. Dix-septième session. Genève, 1933. Compte rendu des travaux. B.I.T., Genève, 1933, p. 539-540.

(35) B.S. 31 juli 1943. De ratificatie werd geregistreerd op 20 januari 1944.

(36) De Conventie nr. 29 was reeds bij wetsontwerp van 23 maart 1936 ter goedkeuring aan het Parlement voorgelegd. Het wetsontwerp verviel echter door de Kamerontbinding die de wetgevende verkiezingen van 24 mei 1936 was voorafgegaan en werd opnieuw ingediend op 16 juli 1936. Bij de bespreking ervan in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 4 mei 1937 werd het wetsontwerp teruggestuurd naar de Commissie van Koloniën voor nader onderzoek (Parlementaire Handelingen. Zittijd 1936-1937. Kamer van Volksvertegenwoordigers, vergadering van 4 mei 1937, p. 1326-1327).

(37) «Niemand mag worden gedwongen te arbeiden voor

rekening of ten voordele van bijzondere personen of vennootschappen».

(38) Zie o.a.: de Ordonnantie van 22 september 1935, nr. 135 bis/ Inlandse Zaken en Administratie betreffende de lijfswangvrijstellingen (Bestuursblad, p. 679) gewijzigd bij Ordonnantie nr. 216/ Inlandse Zaken en Administratie van 13 juni 1946 (Bestuursblad, p. 1230) en nr. 21/73 van 21 maart 1951 (Bestuursblad, p. 739), de Ordonnantie nr. 137 bis/ Inlandse Zaken en Administratie van 25 september 1935 houdende uitvoeringsmaatregelen van het artikel 45 h van het decreet van 5 december 1933 (opgelegde teelten) (Bestuursblad, p. 687), de Wetgevende Ordonnantie nr. 104/ Landbouw van 7 april 1942, Opbouwen van zaden-reserves voor de uitvoering van de verplichte arbeidsprogramma's en van de voedselreserves (Bestuursblad p. 379), gewijzigd door de Wetgevende Ordonnantie nr. 51/91 van 2 maart 1950 (Bestuursblad, p. 855); het decreet van 19 maart 1925 betreffende de regeling van het dragen (Ambtelijk Blad, p. 179); het decreet van 10 mei 1957 betreffende de inlandse gebieden (Ambtelijk Blad, p. 1254, erratum Ambtelijk Blad, p. 104), het K.B. van 19 juli 1954 betreffende het arbeidscontract tussen inlanders en beschaafde meesters (Ambtelijk Blad, p. 1430, Bestuursblad, p. 1496), het decreet van 30 januari 1940 houdende Wetboek van Strafrecht van de Kolonie (Ambtelijk Blad, p. 193) enz.

(39) Zie het Rapport du Comité Central spécial du travail force. E/2431. Nations Unies. B.I.T. Supplement n° 13 aux procès verbaux de la seizième session du Conseil économique et social. N° 36 des Etudes et documents (nouvelle série) du Bureau International du Travail. Genève, 1953, p. 24-29, p. 195-208 (annexe II).

(40) Klacht uitgaande van de Fédération Syndicale Mondiale (Nations Unies, Conseil économique et social, 12ème session, 40ème séance: Procès verbaux officiels, p. 289).

(41) Klacht uitgaande van Polen (Nations Unies, Conseil économique et social, 8ème session, 24ème séance: Procès verbaux officiels, p. 173 en Nations Unies, Conseil économique et social 9ème session, 32ème séance: Procès verbaux officiels, p. 553) en van Belorussland (Nations Unies, Conseil économique et social, 9ème session, 32ème séance: Procès verbaux officiels, p. 562).

(42) Klacht uitgaande van Polen (Nations Unies, Conseil économique et social, 9ème session, 32ème séance: Procès verbaux officiels, p. 550).

(43) Klacht uitgaande van Polen (Nations Unies, Conseil économique et social, 9ème session, 32ème séance: Procès verbaux officiels, p. 593).

(44) Rapport du Comité du Travail forcé E/2431, p. 29.

(45) Zie bv. Rapport III (partie IV) C.I.T., trente-huitième session, Genève 1955. Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, 1955, p. 92.

Rapport III (partie IV) C.I.T., Trente-neuvième session. Genève, 1956. Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution). B.I.T., Genève, 1956, p. 101. Rapport III (partie IV) C.I.T. Quarante-quatrième session. Genève, 1960. Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution) B.I.T., Genève, 1960, p. 65 ssq.

(46) Vb. het decreet van 29 december 1955 tot wijziging van het decreet van 5 december 1933 betreffende de inlandse gebieden (A.B., p. 1004). C.I.T. Trente-neuvième session. Genève, 1956. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève, 1956, p. 42; alsook het decreet van 10 mei 1957 betreffende de inlandse gebieden (A.B., p. 1254). C.I.T. Quarante-cinquième session, Genève, 1957. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève, 1957, p. 37 ssq.

(47) C.I.T., Quarante-troisième session. Genève, 1959. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève, 1959, p. XXXIII-XXXIV.

(48) C.I.T. Quarante-quatrième session. Genève, 1960. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève, 1960, p. XXXIX.

(49) Rapport III (partie IV) C.I.T. Quarante-huitième session Genève 1961. Troisième question à l'ordre du jour: Informations et rapports sur l'application des conventions et recommandations. Rapport de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations (articles 19, 22 et 35 de la Constitution). B.I.T., Genève, 1961, p. 118-119.

(50) C.I.T. Quarante-cinquième session. Genève, 1961. Rapport de la Commission de l'application des conventions et

recommandations B.I.T. Genève, 1961, p. XXXVII.

(51) Ibidem, p. 111.

(52) Bij de bespreking van dit rapport door de Algemene Conferentie in 1961 verklaarde de h. Denys, technisch raadgever van de Belgische regering, in plenaire vergadering, dat overeenkomstig de wensen van de Commission de l'application een ordonnantie uitgevaardigd was, waardoor voortaan de Arbeidsconventie nr. 29 zonder reserves van toepassing zou zijn (C.I.T. Quarante-cinquième session. Genève 1961. Compte rendu des travaux, B.I.T., Genève, 1962, p. 532). Deze verklaring was echter volledig onjuist: nooit werd een ordonnantie uitgevaardigd waardoor de reserves, waaronder de Arbeidsconventie nr. 29 in Ruanda-Urundi was toegepast, werden opgeheven. Dit laatste werd zelfs later door de Belgische regering toegegeven volgens dewelke de onjuiste verklaring van de h. Denys voortvloeide uit een «misverstand betreffende de inhoud van een telegram» (C.I.T. Quarante-sixième session. Genève, 1962. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations B.I.T. Genève, 1962, p. XLV).

(53) C.I.T. Quarante-sixième session. Genève, 1962. Rapport de la Commission de l'application des conventions et recommandations. B.I.T., Genève 1962, p. XLV.

(54) Ibidem, p. III.

(55) Zie het document ACD 4-93-0. B.I.T. Annexe I. Aperçu historique des questions de la révision de la Convention (n° 76), 1946 concernant les salaires, la durée du travail à bord et les effectifs, et l'éventualité d'une révision de la convention n° 93 concernant les salaires, la durée du travail à bord et les effectifs (révisée en 1949) p. 13 et 31.

(56) Zie het document van de Raad van Beheer van de I.A.O. G. B. 123/S.C./D. 3. 123e session. Genève, novembre 1953. Commission du règlement et de l'application des conventions et recommandations. Troisième question à l'ordre du jour. Opportunité de reviser la Convention n° 93: Salaires, durée du travail à bord et effectifs (révisée) 1949, p. 11.

(57) B.S. 31 december 1965; zie de artikelen 11, § 1 tot § 5; artikel 16, 2°; artikel 37 en artikel 45 die de aankomst en verblijf in België regelen van vreemde zeelieden.

(58) B.S. 17 februari 1945.

(59) Zoals de mailboten van de lijn Oostende-Dover; het personeel van deze schepen is onderworpen aan een speciaal administratief statuut.

(60) B.S. 30 december 1944, erratum 25 januari 1945.

(61) Deze algemene principes vervat in artikel 7, alinea 8 van de besluitwet werden uitgewerkt in de artikelen 40 tot en met 55 van het Regentsbesluit van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van het Voorlopig Steunfonds voor onvrijwillige werklozen (B.S. 25-26 juni 1945) en in het M.B. van 5 juni 1945 tot regeling van de exploitatie der dienstverhuurkantoren tegen betaling (B.S. 8 juli 1945). Aangevuld respectievelijk door het R.B. van 30 december 1947 betreffende de kantoren voor arbeidsbemiddeling tegen betaling — tijdelijke opheffingen van sommige uitsluitingen wegens laattijdige indiening (B.S. 20 februari 1948) en door het M.B. van 5 januari 1948 gegeven in uitvoering van het R.B. van 30 december 1947 — Kantoren van arbeidsbemiddeling tegen betaling — Termijnen (B.S. 20 februari 1948).

(62) «Deze bepalingen zullen aan België toelaten, de internationale arbeidsovereenkomst betreffende de plaatsingskantoren tegen betaling te bekrachtigen».

(63) De Conventie nr. 34 werd toch nooit door België geratificeerd om «redenen van interne administratie». Zie de uitspraak van de Belgische regeringsvertegenwoordiger Wallin: «La Belgique demeure favorable à la Convention de 1933, bien qu'elle ne l'ait pas ratifiée pour des raisons d'ordre administratif interne» (C.I.T., 32ème session, Genève, juin-juillet, 1949. Commission des bureaux de placement. Dokument C.E.A./P.V. 2.15.6.1949. Après-midi II/1).

In 1949 werd de Conventie nr. 34 herzien door de Conventie nr. 96 betreffende de bureaus voor arbeidsbemiddeling welke voor hun bemiddeling betaling vragen (herzien 1949) (Genève, 1949, 32ste sessie), dewelke wel door België werd geratificeerd.

(64) Pierseaux, A., L'assurance contre le chômage involontaire en Belgique, Revue du Travail, avril 1968, p. 367-395, mai, p. 617-683; juin-juillet p. 827-880; p. 367.

(65) Het «Gents systeem» dat erin bestond subsidies aan de werklozenkassen te verlenen op basis van de vergoedingen die het vorig jaar betaald werden, vond in gans Europa weerklank. Zie: B.I.T., Les systèmes d'assurance-chômage, B.I.T. Genève, 1955, p. 15.

(66) In 1914 groepeerden ze reeds 101 gemeenten.

(67) K.B. van 30 december 1920 betreffende de Voorzorg tegen Werkloosheid. — Aanmoediging vanwege openbare machten. — Nationaal Crisisfonds. — Instelling (B.S. 1 januari 1921) en het K.B. van 31 december 1920 betreffende de Inrichting van het Nationaal Crisisfonds (B.S. 5 januari 1921).

(68) Op bepaalde ogenblikken telde men in België tot 450.000 gehele of gedeeltelijke werklozen en stegen de uit-

gaven van het Crisisfonds van 32 miljoen frank in 1930 tot 365 miljoen in 1931.

Zie: R.I.T., *Durée du travail et chômage. Rapport à la Conférence préparatoire*, Janvier 1933, Genève, 1933, p. 16.

(69) Voor een gedetailleerd historisch overzicht van de organisatie van de werkgelegenheid in België tot in 1938, zie: Martin, V., *Le placement public des travailleurs en Belgique. Le fonctionnement des institutions existantes et les réformes nécessaires*, A. Hessens, Bruxelles, 1938, p. 27-129 passim.

(70) B.S. 28 juli 1934.

(71) Over de oorzaken hiervan zie de Voordracht aan de Koning die het K.B. van 27 juli 1935 voorafgaat.

(72) B.S. 29-30 juli 1935.

(73) De taak van deze Nationale Dienst voor wat betreft de werkverschaffing is echter vervat in artikel 3 b van het K.B. van 31 juli 1935 tot uitvoering van het K.B. van 27 juli 1935. (B.S. 3 augustus 1935). Bij K.B. van 25 mei 1936 houdende inrichting van de openbare en kosteloze arbeidsbemiddeling van werknemers (B.S. 17 juni 1936) wordt de openbare en kosteloze arbeidsbemiddeling voor werknemers ingericht en wordt het statuut van de vrije werkbeurzen geregeld; bij M.B. van 26 juni 1936 (B.S. 10 juli 1936) werden de vroegere officiële arbeidsbeurzen gelijkwaardig.

(74) B.S. 30 december 1944, erratum 25 januari 1945.

(75) B.S. 25-26 juni 1945.

(76) Gewijzigd door:

De wet van 14 juli 1951 tot wijziging van de besluitwetten van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders... enz. (B.S. 16 december 1951).

De wet van 14 februari 1961 van economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel (B.S. 15 februari 1961).

De wet van 16 april 1963 betreffende de sociale reclassering der minder validen (B.S. 23 april 1963).

De wet van 11 januari 1967 tot wijziging van de besluitwetten van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke veiligheid der arbeiders... enz. (B.S. 14 januari 1967).

De wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek (B.S. 31 oktober 1967).

(77) De wijzigingen aan het Organiek R.B. van 26 mei 1945 zijn werkelijk legio.

Pierseaux, A., loc. cit., passim geeft een zo volledig mogelijke opsomming ervan.

(78) B.S. 18 januari 1964, erratum 5 mei 1964.

(79) We laten dus buiten beschouwing: Conventie nr. 34 (Genève, 1933, 17de sessie) en nr. 96 (Genève, 1949, 32ste sessie) betreffende bureaus voor arbeidsbemiddeling welke voor hun bemiddeling betaling vragen; Conventie nr. 88 betreffende de organisatie van de Dienst voor de werkgelegenheid (San Francisco, 1948, 31ste sessie); Conventie nr. 122 betreffende werkgelegenheidspolitiek (Genève, 1964, 48ste sessie); Conventie nr. 8 betreffende de vergoeding wegens werkloosheid in geval van schipbreuk (vergaan of stranden) (Genua, 1920, 2de sessie) en de Conventie nr. 9 betreffende de bezorging van werk aan zeelieden (Genua, 1920, 2de sessie).

(80) Deze periode van 2 jaren tussen aanneming van een Conventie en indiening van het wetsontwerp tot goedkeuring, is buitengewoon kort, naar Belgische maatstaven. Gewoonlijk is deze tijdsruimte veel langer.

(81) Parlementaire Bescheiden, Zittijd 1920-1921. Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 171.

(82) Ibidem: «De enige wetgevende maatregel door ons te dien opzichte genomen, bestaat tot nu toe in het jaarlijks stemmen van een krediet dat aan de regering toelaat de voorzorgs- en hulpkassen, gesticht ten behoeve der slachtoffers der onvrijwillige werkloosheid, en de instellingen, die het kosteloos plaatsen van arbeiders ten doel hebben, aan te moedigen».

(83) Martin, V., op. cit. p. 108.

(84) Parlementaire Bescheiden, Zittijd 1920-1921. Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 508.

(85) B.S. 23 februari 1924.

(86) B.S. 30 januari 1925.

(87) Het K.B. van 19 januari 1925 werd in werkelijkheid uitgevaardigd om de socialistische milieus te voldoen. Zie Martin, V., op. cit., p. 109-110.

(88) Martin, V., op. cit., p. 110: «Nous l'avons dit, l'article 11 de l'arrêté royal de 1924 ne fut jamais appliqué de manière satisfaisante et lorsque par la loi du 25 juillet 1930, la Belgique ratifia la convention de Washington, elle ne pouvait raisonnablement prétendre qu'elle avait satisfait à la clause de l'article 2, prévoyant la coordination des opérations des diverses bourses sur le plan national».

(89) Parlementaire Handelingen, Zittijd 1929-1930. Kamer van Volksvertegenwoordigers, vergadering van 4 juli 1930, p. 2603.

(90) Parlementaire Handelingen, Zittijd 1929-1930. Senaat, vergadering van 10 juli 1930, p. 1417.

(91) Ibidem, p. 2688, 150 voor, 1 tegen.

(92) Ibidem, p. 1430, 105 voor, 1 tegen.

(93) De volledige afwezigheid van enige parlementaire bespreking (op enkele uitzonderingen na) bij de goedkeuring van Conventies en de steeds unanieme of quasi-unanieme goedkeuring zijn eveneens constanten in de Belgische praktijk.

(94) De Belgische ratificatie van de Arbeidsconventie nr. 2 werd geregistreerd op 25 augustus 1930.

(95) Het K.B. van 26 september 1953 (B.S. 1 oktober 1953) vervangt dit artikel door een nieuw artikel 26 dat ditmaal een expliciete verwijzing naar de Conventie nr. 88 inhoudt.

(96) Deze rapporten gaan steeds ver buiten het kader van de strikte verplichtingen van de Conventie nr. 2, maar sommen eenvoudigweg alles op wat maar enigszins betrekking heeft op plaatsing en werkloosheid in het algemeen.

(97) Deze twee fenomenen zijn (op enkele schaarse uitzonderingen na) eveneens constanten.

(98) Nog een constante, de enkele uitzonderingen niet te na gesproken. Als redenen hiervoor worden gewoonlijk formuleringen gebruikt als: «la structure sociale et économique du territoire non métropolitain ne permet pas l'application de cette convention» of «les conditions locales ne le permettent pas jusqu'à présent».

(99) Zie hieromtrent het Rapport présenté conformément aux dispositions de l'article 19 de la Constitution et l'Organisation Internationale du Travail, par le Gouvernement belge pour la période se terminant le 31 décembre 1950. Rapport de la convention assurant aux chômeurs involontaires des indemnités ou des allocations, adoptée le 23 juin 1934.

(100) Conseil d'Administration (123e session) (Genève, novembre 1953). Première question à l'ordre du jour, Commission du règlement et de l'application des conventions et recommandations. Rapports périodiques sur l'application des conventions en vigueur. Dokument GB 123/S.C./D. 123e session.

(101) Conseil d'Administration, Genève 24-27 novembre 1953. Seizième question à l'ordre du jour, Rapport de la Commission du règlement et de l'application des conventions et recommandations. Dokument GB 123/16/25.

(102) Vraag door de h. De Rore geregistreerd ter griffie van de Senaat op 12 februari 1970 onder nr. 34 (Vragen en antwoorden - Senaat - Gewone zitting 1969-1970, vergadering 10 maart 1970, p. 925-927).

(103) B.S. 6 juni 1964, errata 23 juli 1964, 19 augustus 1964 en 15 september 1964.

(104) Naar het ons voorkomt kan hieraan een vierde onverenigbaarheid worden toegevoegd: in tegenstelling met artikel 10, lid 1, c van de Conventie nr. 44 bevat hoofdstuk V (de artikels 34 tot 62) van het M.B. van 4 juni 1964, betreffende de vaststelling van de criteria van de passende dienstbetrekking van de werkloze, geen enkele bepaling die de werkloze toelaat een dienstbetrekking die vakant is ten gevolge van een sociaal conflict a priori van de hand te wijzen.

(105) De Conventie nr. 102 bevat echter slechts «minimum-normen» die heel wat minder veeleisend zijn dan de normen vervat in de Conventie nr. 44; aldus kan verklaard worden dat België de Conventie nr. 44 niet en de Conventie nr. 102 wel ratificeerde.

(106) Parlementaire Bescheiden, Zittijd 1958-1959, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 178 (1958-1959) - Nr. 1.

(107) Parlementaire Handelingen, Zittijd 1958-1959. Kamer van Volksvertegenwoordigers, vergadering van 3 juni 1959, p. 12.

(108) Parlementaire Handelingen, Zittijd 1958-1959. Senaat, vergadering van 8 juli 1959, p. 1385-1386.

(109) Ibidem, vergadering van 4 juni 1959, p. 18; 185 voor, 0 tegen.

(110) Ibidem, vergadering van 9 juli 1959, p. 1435-1436; 135 voor, 0 tegen.

(111) De Belgische ratificatie van de Conventie nr. 102 werd geregistreerd op 26 november 1959.

(112) Zie voetnoot (76).

(113) Sindsdien opgeheven en vervangen door de wet van 25 februari 1964 houdende inrichting van een pool van zeelieden ter koopvaardij (B.S. 29 juli 1964).

(114) Zie voetnoot (77).

(115) B.S. 25-26 februari 1957.

(116) Zie o.a.: K.B. van 27 december 1958 (B.S. 1 januari 1959); K.B. van 27 december 1961 (B.S. van 6 januari 1962), artikelen 154 en 157 van het K.B. van 20 december 1963; K.B. van 22 december 1967 (B.S. 30 december 1967).

(117) B.S. 23 maart 1957.

(118) Artikel 65, lid 10 en artikel 66, lid 8 luiden als volgt: «De bedragen van de lopende periodieke betalingen welke toegekend worden voor ouderdom, arbeidsongevallen en beroepszieken (uitgezonderd die voor de ongeschiktheid tot werken), invaliditeit en overlijden van de gezinssteun zullen herzien worden ten gevolge van merkbare schommelingen van het algemeen peil der verdiensten welke voortvloeien uit merkbare schommelingen van de bestaanskosten.»

Er is dus geen sprake van de werkloosheidsuitkeringen aan te passen aan een indexcijfer.

DE OPHEFFING VAN HET BEVEL TOT AANHOUDING OP VOORSTEL VAN DE ONDERZOEKSRECHTER

I. Toestand voor de wet van 13 maart 1973.

Ingevolge oud artikel 6 van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis kon de onderzoeksrechter in de loop van het onderzoek en op overeenkomstige conclusie van de procureur des Konings opheffing van het bevel tot aanhouding verlenen, onder verplichting voor de verdachte om bij alle proceshandelingen te verschijnen wanneer zulks van hem gevorderd werd. Wanneer de procureur des Konings niet inging op het voorstel van de onderzoeksrechter, bleef de verdachte aangehouden tot op het ogenblik dat de raadkamer uitspraak deed over de handhaving van de voorlopige hechtenis. Zulks geschiedt echter op het einde van de maand die op de eerste ondervraging of op de vorige beslissing tot handhaving volgt⁽¹⁾.

Aan de onderzoeksrechter werd een initiatiefrecht toegekend terwijl in feite het recht om te beslissen aan het openbaar ministerie toekwam⁽²⁾.

De wet van 13 maart 1973 heeft een einde gesteld aan deze toestand. Het nieuwe art. 6 van de wet van 20 april 1874 streeft een dubbel doel na⁽³⁾.

a) De duur van de hechtenis te verkorten voor de verdachte wiens invrijheidstelling wordt overwogen.

b) Een einde te maken aan de abnormale toestand die het gevolg was van de toepassing van oud art. 6 van de wet van 20 april 1874.

Eerder dan zich te inspireren op de Franse wet⁽⁴⁾ waar de onderzoeksrechter de verdachte in vrijheid kan stellen, zelfs tegen het advies in van het openbaar ministerie⁽⁵⁾, heeft men gestreefd naar een meer gezonde oplossing zonder evenwel de parketmagistraat die met de uitoefening van de strafvordering is belast, uit te schakelen⁽⁶⁾.

In geval van meningsverschil tussen onderzoeksrechter en procureur des Konings betreffende het voorstel tot opheffing van het bevel tot aanhouding zal het de raadkamer zijn die tussenbeide zal komen in het raam van de normale bevoegdheden welke ze inzake voorlopige hechtenis bezit op grond van art. 5 van de wet van 20 april 1874⁽⁷⁾.

II. De wet van 13 maart 1973⁽⁸⁾.

a. Het voorstel van de onderzoeksrechter.

De opheffing van het aanhoudingsbevel moet mogelijk gemaakt worden zodra de omstandigheden die het aanvaardbaar rechtvaardigden, verdwenen zijn⁽⁹⁾. Om die reden kan de onderzoeksrechter in de loop van het onderzoek de opheffing van het bevel tot aanhouding voorstellen. Het voorstel van de onderzoeksrechter kan het gevolg zijn van een verzoek van de verdachte tot voorlopige invrijheidstelling. Dit verzoek kan rechtstreeks of via het openbaar ministerie gericht worden aan de onderzoeksrechter. Het verzoek is aan geen enkele vormvereiste gebonden en kan zowel mondeling als schriftelijk geformuleerd worden⁽¹⁰⁾.

De griffier geeft onverwijld aan de verdachte en aan zijn raadsman schriftelijk kennis van het voorstel en de datum ervan. De raadsman wordt verwittigd bij aangetekende brief.

Art. 6, 1e lid, schrijft voor dat de verdachte of zijn raadsman kennis krijgt van het voorstel. Het betreft hier een onnauwkeurigheid in de tekst daar beiden kennis moeten krijgen van het voorstel⁽¹¹⁾.

Het voorstel tot opheffing van het bevel tot aanhouding zal eveneens moeten worden medegedeeld aan de procureur des Konings. De vorm van deze mededeling werd niet door de wet geregeld. Ze geschiedt door middel van een

kanttekening (apostille) en mededeling van het dossier. De kanttekening heeft vaste datum⁽¹²⁾.

Aangezien het voorstel van de onderzoeksrechter tot doel heeft de overeenkomstige conclusie van de procureur des Konings uit te lokken, lijkt de hogervermelde procedure overbodig zo de voorlopige invrijheidstelling gevraagd wordt door het openbaar ministerie aan de onderzoeksrechter en zo deze laatste ermee instemt. Dezelfde opmerking geldt wanneer de verdachte zijn verzoek tot invrijheidstelling richt aan de onderzoeksrechter via het openbaar ministerie.

b. Mogelijke gevolgen.

1. Zo de procureur des Konings binnen vierentwintig uur na de kennisgeving van het voorstel van de onderzoeksrechter een overeenkomstige conclusie neemt, wordt de verdachte in vrijheid gesteld (art. 6, 2e lid).

2. Zo de procureur des Konings geen conclusie heeft genomen binnen vierentwintig uur na de kennisgeving van het voorstel van de onderzoeksrechter, dan verleent deze opheffing van het bevel tot aanhouding (art. 6, 3e lid).

3. Stemt de conclusie van de procureur des Konings niet met het voorstel overeen dan is de tussenkomst van de raadkamer vereist (art. 6, 4e lid).

c. Tussenkomst van de raadkamer.

Zo de gemotiveerde conclusie van de procureur des Konings strijdig is met het voorstel van de onderzoeksrechter, wordt het geschil aanhangig gemaakt bij de raadkamer. De raadkamer beslist binnen vijf dagen te rekenen van de mededeling van het voorstel van de onderzoeksrechter aan de procureur des Konings. Indien de raadkamer binnen de vijf dagen geen beslissing zou treffen wordt de verdachte in vrijheid gesteld⁽¹³⁾.

De raadkamer zal vonnis vellen op het verslag van de onderzoeksrechter en na de procureur des Konings, de verdachte of zijn raadsman te hebben gehoord. De verdachte blijft aangehouden zo de raadkamer bij een met redenen omklede beslissing verklaart dat wegens ernstige en uitzonderlijke omstandigheden in verband met de openbare veiligheid de hechtenis dient te worden gehandhaafd. De beschikking omschrijft nauwkeurig die omstandigheden onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte⁽¹⁴⁾. De beschikking van de raadkamer is aan dezelfde voorwaarden onderworpen als de maandelijkse bevestiging.

Zo de hechtenis wordt gehandhaafd gaat de termijn van een maand bepaald in art. 5, 2e lid, in met de dag waarop die beslissing is gewezen.

Wanneer de aangehoudenene voorlopig in vrijheid wordt gesteld, moet hij bij een ter griffie verleden akte, of bij een aan de directeur van de gevangenis af te geven ondertekende verklaring, woonplaats kiezen: indien hij verdacht is, ter plaatse waar de onderzoeksrechter zitting houdt; indien hij beklaagde of beschuldigde is, ter plaatse waar het gerecht waarbij de zaak aanhangig is, zitting houdt (art. 12). Het art. 12 van de wet van 20 april 1874 vertrekt van het principe dat de verdachte konstant ter beschikking moet blijven van het gerecht⁽¹⁵⁾.

De onderzoeksrechter kan de invrijheidstelling afhankelijk maken van het stellen van een zekerheid (art. 10).

In al de gevallen waarin opheffing van een bevel tot aanhouding wordt verleend, is de verdachte verplicht om bij alle proceshandelingen te verschijnen zodra zulks van hem gevorderd wordt (art. 6 in fine).

Zo de verdachte verzuimt bij enige proceshandeling te verschijnen kan de onderzoeksrechter een nieuw bevel tot aanhouding uitvaardigen (art. 8 en -8).

De onderzoeksrechter kan ook een nieuw bevel tot aanhouding uitvaardigen wanneer nieuwe en ernstige omstandigheden deze maatregel nodig maken (art. 8).

d. Hoger beroep.

De beslissing van de raadkamer ingevolge art. 6, 4e lid, is vatbaar voor hoger beroep. De verdachte en het openbaar ministerie kunnen hoger beroep aantekenen voor de kamer van inbeschuldigingstelling (art. 19). De vormvereisten en de termijnen voor het hoger beroep worden geregeld door art. 20 dat ongewijzigd bleef. De stand van zaken (de voorlopige hechtenis) blijft ongewijzigd totdat over het hoger beroep is beslist, voor zover dit geschiedt binnen vijftien dagen. Zodra deze termijn is verstreken, wordt de verdachte in vrijheid gesteld (art. 20, 6e lid).

Het was de eenparige wens van de commissie dat de termijn waarbinnen het Hof uitspraak doet tot een minimum zou worden beperkt. Dit zou mogelijk zijn door de veralgemening van de methode van het dubbele dossier⁽¹⁶⁾.

e. Niet-toepassing van art. 6, 4° lid (tussenkoms van de raadkamer).

Art. 6, 4e lid, van de wet van 20 april 1874 vindt geen toepassing wanneer het voorstel van de onderzoeksrechter gedaan wordt vóór de eerste verschijning van de verdachte voor de raadkamer (art. 6, 5e lid). Dit is gedurende de vijf dagen die de ondervraging van de verdachte scheiden van de eerste verschijning voor de raadkamer.

De voorlopige invrijheidstelling kan dan slechts bekomen worden zo de procureur des Konings binnen de vierentwintig uur na de kennisgeving van het voorstel van de onderzoeksrechter geen strijdige conclusie heeft genomen.

Eenzelfde regeling is van toepassing wanneer voor de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep van de procureur des Konings of van de verdachte aanhangig is tegen een beschikking door de raadkamer gegeven met toepassing van de art. 4 of 5 van de wet van 20 april 1874.

R. Hayot de Termicourt⁽¹⁷⁾ meent evenwel dat de onderzoeksrechter de verdachte niet in vrijheid mag stellen zo deze laatste hoger beroep heeft aangetekend tegen de beslissing van de raadkamer. Deze stelling wordt gestaafd door het feit dat ingevolge art. 20 de stand van zaken ongewijzigd blijft totdat over het hoger beroep is beslist. Hierdoor zou de voorlopige hechtenis van kracht moeten blijven. Deze stelling blijkt niet conform te zijn aan de huidige tekst van art. 6.

f. Slotopmerking.

De inzage van het dossier door de raadsman van de

verdachte werd niet door het nieuwe art. 6 geregeld. Het is wenselijk dat men in overeenstemming met art. 5 het dossier op de griffie ter beschikking stelt van de raadsman van de verdachte. De beslissing van de raadkamer kan inderdaad dezelfde gevolgen hebben als de maandelijks bevestiging.

Ingevolge art. 6 heeft de eerste bevestiging noodzakelijkerwijze reeds plaats gehad zodat er geen enkel wettelijk bezwaar bestaat tegen de inzage van het dossier.

Michel ROZIE,

Assistent Universiteit Antwerpen (U.I.A.)
Assistent Vrije Universiteit Brussel.

(1) Parl. Besch. Senaat, gewone zitting 1971-1972, verslag nr. 392 van 4 mei 1972, door de heer Vanderpoorten, blz. 8.

(2) Parl. Besch. Kamer, gewone zitting 1968-1969, wetsontwerp nr. 472-1 van 10 september 1969, blz. 3.

(3) Parl. Besch. Senaat, gewone zitting 1971-1972, verslag nr. 392 van 4 mei 1972, door de heer Vanderpoorten, blz. 8.

(4) Art. 140 en 147 van de Code de procédure pénale zoals ze gewijzigd werden door de wet van 17 juli 1970.

(5) M. Larocque, le contrôle juridictionnel de la détention préventive in *Détention provisoire, contrôle judiciaire et garde à vue*, XIIe Journées Franco-Belgo-Luxembourgeoises de Droit Pénal, Poitiers, 11 en 12 december 1970, Paris, Presses Universitaires de France 1971, blz. 129.

(6) Parl. Besch. Senaat, gewone zitting 1971-1972, verslag nr. 392 van 4 mei 1972, door de heer Vanderpoorten, blz. 8.

(7) Parl. Besch. Kamer, gewone zitting 1968-1969, wetsontwerp nr. 472-1 van 10 september 1969, blz. 3.

(8) Art. 4 van de wet van 13 maart 1973 heeft art. 6 en 19 van de wet van 20 april 1874 gewijzigd, Staatsblad 10 april 1973, van kracht op 20 april 1973.

(9) G. Timmermans, *Etude sur la détention préventive*, Gent 1878, nr. 201.

(10) G. Timmermans, *Etude sur la détention préventive*, Gent 1878, nr. 212.

(11) Parl. Besch. Kamer, gewone zitting 1972-1973, verslag nr. 312-3 van 1 maart 1973 door de heren Jeunehomme en Van Ligt de Jeude, blz. 2.

(12) Parl. Besch. Senaat, gewone zitting 1971-1972, verslag nr. 392 van 4 mei 1972, door de heer Vanderpoorten, blz. 9.

(13) Parl. Besch. Kamer, gewone zitting 1968-1969, wetsontwerp nr. 472-1 van 10 september 1969, blz. 4.

(14) cfr. art. 5 van de wet van 20 april 1874 zoals het gewijzigd werd door de wet van 13 maart 1973.

(15) G. Timmermans, *Etude sur la détention préventive*, Gent 1878, nr. 321.

(16) Parl. Besch. Kamer, gewone zitting 1970-1971, verslag nr. 472-6 van 5 november 1970 door de heer Jeunehomme, blz. 8.

H. Bekaert, *La manifestation de la vérité dans le procès pénal*, Brussel, Bruylant 1972, blz. 333.

De methode van het dubbele dossier wordt in Frankrijk wettelijk geregeld door art. 81 van de Code de procédure pénale.

(17) R. Hayot de Termicourt, *De la loi sur la détention préventive*, R.D.P. 1924, blz. 392.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 11 mei 1973.

Voorzitter : Ridder Rutsaert.

Raadsheren : MM. de Vreese, Gerniers, Meeus en Sury.
Advocaat-generaal : M. P. Mahaux.

Advocaten : Mrs. G. Van Hecke en R. Philips.

Apotheker. — Spreiding van voor het publiek opengestelde officina's. — Koninklijk besluit van 9 februari 1970. — Vereiste van een vergunning. — Niet wettig. — Hande-

ling in strijd met het K.B. van 9 februari 1970. — Niet strafbaar.

Art. 2 van het K.B. van 9 februari 1970, in zoverre het de oprichting van een voor het publiek opengestelde apothekers-officina afhankelijk stelt van één in de door art. 3 gestelde voorwaarden verleende vergunning, vindt geen wettige steun in art. 4 van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967 paragraaf 3, en de rechter is gehouden ingevolge art. 107 van de grondwet er geen toepassing van te maken.

Het oprichten van een voor het publiek opengestelde

officina zonder vergunning, in strijd met de bepalingen van het K.B. van 9 februari 1970 kan niet beschouwd worden als een zware fout en kan geen aanleiding geven tot het opleggen van een tuchtstraf.

Desmet t./ Orde der Apothekers.

Gelet op de bestreden beslissing, op 11 januari 1972 gewezen door de Raad van beroep, met het Nederlands als voertaal, van de Orde der Apothekers ;

Wat betreft de op 24 januari 1972 ingestelde voorziening :

Overwegende dat eiseres afstand heeft gedaan van haar voorziening bij aangetekende brief van 1 februari 1972 gericht tot de secretaris van de Raad van beroep ;

Wat betreft de op 4 februari 1972 ingestelde voorziening :

Over het eerste en het tweede middel samen, het eerste, afgeleid uit de schending van de artikelen 107 van de Grondwet en 7 van het decreet van 2/17 maart 1791 betreffende de vrijheid van handel, van het algemeen rechtsbeginsel van de vrijheid van handel en nijverheid, van de artikelen 1, meer bepaald 8°, 3 van de wet van 31 maart 1967 tot toekenning van bepaalde machten aan de Koning ten einde de economische heropleving, de bespoediging van de regionale reconversie en de stabilisatie van het begrotingsevenwicht te verzekeren, 4, paragraaf 3, van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies, en 2 van het koninklijk besluit van 9 februari 1970 betreffende de spreiding van de voor het publiek opengestelde apotheken ;

doordat de bestreden beslissing het koninklijk besluit van 9 februari 1970, in zoverre het de oprichting van een voor het publiek opengestelde officina afhankelijk stelt van een vergunning, wettelijk verklaart, omdat de bij dat besluit getroffen maatregelen in feite de aanvulling zijn van de bepalingen van artikel 4, paragraaf 3, van het koninklijk besluit nr. 78 en overigens volledig binnen het kader liggen van de zaken die onder de bevoegdheid van de Koning vielen ;

terwijl, eerste onderdeel, niet de Koning maar alleen de wetgever de bevoegdheid heeft om de uitoefening van een beroep afhankelijk te stellen van een vergunning, en de aan de Koning door de wet van 31 maart 1967 toegekende machten verstreken zijn op 14 november 1967 en de Koning na die datum niet langer de machten kon uitoefenen die hij zonder de wet van 31 maart 1967 niet bezat (schending van alle genoemde bepalingen) ;

tweede onderdeel, de aan de Koning door de wet van 31 maart 1967 toegekende machten uitsluitend mochten uitgeoefend worden om « de kwaliteit der geneeskundige zorgen te bevorderen en de normale verstrekking ervan te verzekeren », en het verbod een officina voor het publiek zonder vergunning op te richten niet aan die doeleinden beantwoordt daar de vergunning afhankelijk gesteld wordt onder meer van « de gegevens die een beslissende invloed kunnen hebben op de uitoefening van normale werkzaamheden voor de gevestigde officina's » (schending van alle genoemde bepalingen) ;

het tweede, afgeleid uit de schending van de artikelen 107 van de Grondwet en 6 van het koninklijk besluit nr. 80 van 10 november 1967 betreffende de Orde der Apothekers ;

doordat de bestreden beslissing de opening zonder vergunning van een officina beschouwt als een zware fout die rechtstreeks de waardigheid van het beroep aantast ;

terwijl de weigering rekenig te houden met een onwettelijk besluit geen zware fout kan uitmaken ;

Wat het tweede onderdeel van het eerste middel en wat het tweede middel betreft :

Overwegende dat artikel 4, paragraaf 3, van het konink-

lijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies bepaalt dat de Koning, op advies van de belanghebbende organisaties, alle maatregelen kan treffen met het oog op het aanpassen van het aantal officina's die voor het publiek mogen worden opengesteld, in functie van de vereisten van de volksgezondheid op nationaal, gewestelijk of plaatselijk vlak en rekening houdende met de verschillende vormen van terhandstelling van geneesmiddelen ;

Overwegende dat, luidens artikel 2 van het ter uitvoering van voormeld artikel 4, paragraaf 3, genomen koninklijk besluit van 9 februari 1970 betreffende de spreiding van de voor het publiek opengestelde apotheken, een voor het publiek opengestelde officina alleen mag worden opgericht of naar een andere plaats overgebracht indien daartoe vooraf vergunning wordt verleend door de Koning, op eensluidend advies van de vestigingscommissie waarvan sprake in artikel 6 ; dat artikel 3, paragraaf 1, van laatstvermeld koninklijk besluit nader bepaalt dat een voor het publiek opengestelde officina alleen kan worden opgericht indien in haar verband een vergunning werd verleend op grond van de eisen van de volksgezondheid met inachtneming onder meer van « de gegevens die een beslissende invloed kunnen hebben op de uitoefening van normale werkzaamheden voor de gevestigde officina's » (littera d) ;

Overwegende dat, indien voormelde artikelen bepalen dat een vergunning alleen op grond van de eisen van de volksgezondheid kan worden verleend, zij nochtans inhouden dat een vergunning kan worden geweigerd op grond van gegevens die een beslissende invloed kunnen hebben op de uitoefening van normale werkzaamheden voor de gevestigde officina's ; dat een dergelijke regeling, in verband gebracht met de andere voorschriften van voormeld artikel 3, paragraaf 1, onder meer met die welke onder litt. a en b voorkomen, de bescherming van de materiële belangen van de gevestigde officina's beoogt en niet alleen in functie van de vereisten van de volksgezondheid wordt getroffen zoals bepaald bij voormeld artikel 4, paragraaf 3, van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 ;

Overwegende derhalve dat artikel 2 van het koninklijk besluit van 9 februari 1970, in zoverre het de oprichting van een voor het publiek opengestelde officina afhankelijk stelt van een in de door artikel 3 gestelde voorwaarden verleende vergunning, geen wettelijke steun vindt in voormeld artikel 4, paragraaf 3, en dat de rechter door toepassing ervan te maken artikel 107 van de Grondwet schendt ;

Overwegende dat de bestreden beslissing het oprichten door eiseres van een voor het publiek opengestelde officina zonder vergunning, in strijd met de bepalingen van het koninklijk besluit van 9 februari 1970, als een zware fout beschouwt die rechtstreeks de waardigheid van het beroep van apotheker aantast ; dat de beslissing bovendien oordeelt dat indien eiseres het recht had de wettelijkheid van bedoelde bepalingen te betwisten, zij zich nochtans middelerwijl moest gedragen « naar de voorschriften van de van kracht zijnde wetgeving » ;

Overwegende dat de rechter, die de onwettelijke bepalingen van een koninklijk besluit niet mag toepassen, geen tuchtstraf mag opleggen alleen wegens het niet-naleven van deze bepalingen ;

Dat voormelde middelen gegrond zijn ;

Om deze redenen,

Decreteert de afstand van de op 24 februari 1972 ingestelde voorziening ; uitspraak doende op de op 4 februari 1972 ingestelde voorziening, vernietigt de bestreden beslissing ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat hierover door het rechtscollege van verwijzing zou worden beslist ;

Verwijst de zaak naar de Raad van beroep, met het Nederlands als voertaal, van de Orde der Apothekers uit andere leden samengesteld.

HOF VAN CASSATIE

3e Kamer. — 13 september 1972.

Afdelingsvoorzitter : M. Polet (verslaggever).

Advocaat-generaal : M. Duchatelet.

Advocaat : Mr. Fally.

Arbeidsovereenkomst bedienden. — Verbreking zonder dringende reden. — Vergoeding. — Voorwaarden. — Eenzijdige contractwijziging. — Verbreking. — Vergoeding. — Uitwinningsvergoeding. — Fout.

Voor het bestaan van de vergoedingsplicht bepaald bij art. 20 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract stelt de wet geen andere voorwaarde dan dat de partij die de overeenkomst zonder dringende reden verbreekt de wettelijke opzeggingstermijnen niet in acht heeft genomen.

Wanneer de eenzijdige wijziging van de contractvoorwaarden door de werkgever een verbreking van de arbeidsovereenkomst uitmaakt, is het ten aanzien van de vergoedingsplicht — inclusief de uitwinningsvergoeding voor de handelsvertegenwoordiger — zonder belang of de eenzijdige contractwijziging aan een fout van de werkgever te wijten is.

N.V. Et. Plasman t./ Erroelen.

Gelet op de bestreden sententie op 6 augustus 1970 gewezen door de Werkrechtshoofdraad van beroep te Brussel, kamer voor bedienden ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1135, 1147, 1148 en 1184 van het Burgerlijk Wetboek, 5, inzonderheid lid 1, 18, inzonderheid lid 1, 20, inzonderheid lid 1, van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 20 juli 1955, voor zoveel als nodig, 5, inzonderheid lid 1, 18, inzonderheid lid 1, van genoemde wetten, welk eerste artikel gewijzigd is bij artikel 62 van de wet van 5 december 1968 en het tweede bij artikel 48 van de wet van 21 november 1969, 1 en 15 van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers en 97 van de Grondwet,

doordat, nu de partijen elkaar hadden verweten de tussen hen bestaande arbeidsovereenkomst voor bedienden onregelmatig te hebben verbroken en eiseres in haar conclusie had aangevoerd dat, wegens de eisen van de concessiegeefster, Ford Motor Company Belgium zij, zonder dat haar een fout kon worden toegeschreven, het gebied had moeten verkleinen waarin verveerder de cliëntteel moest opsporen en bezoeken en dat zij hem, om hem geen nadeel te berokkenen, had toegestaan, benevens de wagens Taunus 12 M en 15 M, ook de auto's Ford 17 M en 20 M te verkopen, de sententie, om eiseres te veroordelen tot betaling van een opzeggingsvergoeding en een vergoeding wegens uitzetting en haar tegenvordering tot betaling van een vergoeding wegens verbreking te verwerpen, erop wijst : « De eerste rechter stelt vast dat gedaagde in hoger beroep (thans eiseres) een contractuele fout heeft begaan door de voorwaarden van het

contract eenzijdig te wijzigen. Hij is evenwel van oordeel dat deze fout niet zo ernstig is dat eiser in hoger beroep (thans verweerder) kon geloven dat hij de uitvoering van zijn eigen verbintenissen mocht schorsen... Door eenzijdig bovenvermelde wijziging te verrichten heeft gedaagde in hoger beroep ontegenzeggelijk het contract tussen partijen verbroken. Iedere wijziging van enige betekenis in een contract staat gelijk met een verbreking van het vigerende contract en de vervanging ervan door een nieuw contract... Het is dus van weinig belang dat gedaagde in hoger beroep verplicht is geweest de haar door haar concessiegeefster, Ford Motor Company Belgium, opgelegde voorwaarden te aanvaarden, dat gedaagde in hoger beroep alles in het werk heeft gesteld opdat eiser in hoger beroep geen nadeel zou lijden door hem toe te staan ook auto's Taunus 17 M en 20 M te verkopen, daar het feit dat de bezoldiging van eiser in hoger beroep even groot blijft niet voldoende is om de wijziging van zijn sector te rechtvaardigen, dat appellant twee vroegere wijzigingen van zijn contract stilzwijgend heeft aangenomen, met name op 1 januari 1966 en op 1 januari 1968 ».

terwijl om, met toepassing van de artikelen 20 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, 1 en 15 van de wet van 30 juli 1963, tot betaling van een vergoeding wegens opzegging of wegens verbreking en van een uitwinningsvergoeding aanleiding te geven, de wijziging van het contract door de werkgever, zoals met name de artikelen 1134, 1135, 1147, 1148, 1184 van het Burgerlijk Wetboek dat vereisen, aan een fout toe, in elk geval, aan een voldoende ernstige fout moet toe te schrijven zijn waaruit volgt dat, in het onderhavige geval, de rechter, op gevaar af van zijn beslissing niet wettelijk met redenen te omkleden, en bovendien, de conclusie van eiseres niet regelmatig te beantwoorden naar de eis van artikel 97 van de Grondwet, rekening diende te houden met de tweevoudige omstandigheid dat eiseres verplicht was geweest zich aan de eisen van haar concessiegeefster te onderwerpen en had getracht verweerder geen nadeel te berokkenen en, in elk geval, in concreto diende te bepalen of, gelet op deze feitelijke gegevens, ten laste van eiseres een voldoende ernstige tekortkoming in aanmerking kon worden genomen :

Overwegende dat uit de bestreden sententie blijkt a) dat verweerder als handelsvertegenwoordiger onder het gezag van eiseres werkte ; b) dat de eisende vennootschap op 1 april 1968 aan verweerder meedeelde dat vanaf die datum zijn verkoopsector zou worden verkleind ; c) dat de vennootschap, een paar dagen later, deze beslissing bevestigde met de vermelding dat verweerder voortaan niet alleen de wagens van de in het contract bepaalde modellen maar ook wagens van andere modellen mocht verkopen ; d) dat verweerder, die van oordeel was dat de wijziging van de contractvoorwaarden door eiseres gelijk stond met de verbreking van het contract, niet meer op zijn werk verscheen ;

Overwegende dat de sententie beslist dat eiseres, door de aldus vermelde wijziging van de contractvoorwaarden eenzijdig te verrichten, dit contract heeft verbroken en haar, dientengevolge, veroordeelt om aan verweerder de door hem gevorderde opzeggingsvergoeding en uitwinningsvergoeding te betalen ;

Overwegende dat het middel enkel betoogt dat de wijziging van het contract door de werkgever, om aanleiding te geven tot betaling van zodanige vergoedingen, aan een fout en, in elk geval, aan een voldoende ernstige fout moet toe te schrijven zijn ;

Overwegende dat uit artikel 20 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract volgt dat indien de overeenkomst werd gesloten zonder tijdsbepaling, de partij die, bij ontstaan van dringende redenen die een on-

middellijke verbreking rechtvaardigen, de verbintenis verbreekt zonder de bij de artikelen 14, 15 en 15bis bepaalde termijnen in acht te nemen, gehouden is aan de wederpartij een opzeggingsvergoeding te betalen; dat de wet de betaling van de vergoeding enkel aan de aldus vermelde voorwaarden onderwerpt;

Overwegende dat de sententie, nu ze had aangenomen dat, in omstandigheden die ze vaststelt, de wijziging van de contractvoorwaarden door de werkgever de eenzijdige verbreking van dit contract uitmaakte, eiseres wettelijk tot betaling van een opzeggingsvergoeding heeft kunnen veroordelen, zonder na te gaan of die wijziging aan een fout van eiseres te wijten was;

Overwegende dat zulks eveneens het geval is voor de uitwinningsvergoeding bedoeld in artikel 15 van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handels-vertegenwoordigers;

Overwegende dat de sententie de conclusie van eiseres regelmatig heeft beantwoord door erop te wijzen dat de omstandigheden door haar aangevoerd ten bewijze dat haar geen enkele fout kon worden verweten zonder belang waren nu zij het contract eenzijdig had verbroken;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

dat, in de omstandigheden die ze vaststelt, de wijziging de artikelen 1319, inzonderheid lid 1, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat eiseres in haar voor de eerste rechter genomen conclusie had betoogd « dat erop dient gewezen te worden dat eiser (thans verweerder) zich in zijn eigen berekeningen heeft vergist en het gemiddelde van zijn vast salaris en commissielonen gedurende de laatste twaalf maanden vóór zijn vertrek heeft overdreven, daar het werkelijke gemiddelde slechts... 18.845 frank bedroeg » en in haar in hoger beroep genomen conclusies dat « eraan herinnerd dient te worden dat de cijfers die gedaagde in hoger beroep (thans eiseres) tot staving van haar tegenvordering had aangevoerd niet werden betwist en dus goed nagegaan zijn, zodat, ten overvloede, de onjuistheid van de door eiser in hoger beroep (thans verweerder) aangevoerde cijfers meteen is aangetoond », en de sententie, die eiseres veroordeelt tot betaling van de in het inleidend exploit gevorderde vergoeding wegens opzegging en wegens uitzetting, erop wijst dat de bedragen van het eerste en van het tweede punt van de vordering « op zichzelf niet worden betwist », wat onverenigbaar is met de vermeldingen zelf van de conclusie van eiseres en, derhalve, de bewijskracht ervan miskent;

Overwegende dat eiseres in haar in eerste aanleg genomen conclusie had betoogd dat verweerder het bedrag van zijn bezoldigingen had overdreven en zich in zijn berekeningen had vergist en dat zij in haar in hoger beroep genomen conclusie eraan heeft herinnerd dat de door verweerder aangevoerde cijfers onjuist waren;

Overwegende dat, door te verklaren dat « de in het eerste en in het tweede punt van de eis gevorderde bedragen op zichzelf niet worden betwist », de sententie de bewijskracht van deze conclusie miskent;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden sententie in zover ze het bedrag van de vergoeding wegens opzegging op 120.246 frank en de vergoeding wegens uitzetting op 91.164 frank vaststelt;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter worde beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Arbeidshof te Luik.

HOF VAN CASSATIE

3e Kamer. — 13 september 1972.

Voorzitter : M. Pollet.

Raadsheren : Bussin (verslaggever), ridder de Schaetzen, Closon en Janssens.

Advocaat-generaal : M. Duchatelet.

Advocaat : Mr. Dassesse.

Arbeidsongevallen. — Blijvende arbeidsongeschiktheid. — Aanvullende vergoeding voor zwaar gekwetsten. — Criterium. — Bestaansredenen. — Loonderving.

De wet stelt geen criterium vast voor de raming van de aanvullende vergoeding waarop de zwaar gekwetsten aanspraak hebben.

De aanvullende vergoeding vindt haar bestaansredenen in de wettelijk vermoede loonderving van de personen die de zwaar gekwetste verzorgen, ongeacht of zij bloedverwanten, aanverwanten of vreemden zijn, al of niet bij hem inwonen en al dan niet een eigen loon verdienen. De rechter kan zijn appreciatie dus slechts op waarschijnlijkheden gronden.

Wettelijk verantwoord is de beslissing die haar raming grondt op de omvang van de hulp die de getroffene moet krijgen en op de loonderving die eruit voort kan vloeien voor de persoon die hem helpt.

Caisse commune d'assurance des Charbonnages
du Couchant de Mons t./ Miclotte.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 oktober 1971 door het Arbeidshof te Brussel, afdeling Bergen, gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, lid 2, van de gecoördineerde wetten op de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen (koninklijk besluit van 28 september 1931 aangevuld, wat artikel 2 betreft, bij de wet van 10 juli 1951, artikel 1) en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, met bevestiging van het beroepen vonnis, de door eiseres aan verweerder te storten jaarlijkse vergoeding, met toepassing van artikel 2, lid 7, van de gecoördineerde wetten op de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen « ex aequo et bono » op 130 pct. heeft gebracht, om de redenen van de eerste rechter, die het overneemt, dat « de deskundige heeft besloten dat hij in beperkte mate de hulp van een derde persoon nodig had; dat de omvang van deze hulp er weinig toe doet om een hogere vergoeding dan 100 pct. toe te kennen wanneer de toestand van de getroffene volstrekt de geregelde hulp van een ander persoon vergt...; dat... hemiplegie een van de buitengewoon ernstige gevallen van blijvende ongeschiktheid is dat de hulp van een derde persoon vereist... dat... het dien-aangaande zonder belang is... dat de zwaar gekwetste niet alleen woont en bij hem thuis de hulp kan vinden die hij nodig heeft...; dat uit het deskundigenverslag blijkt dat, hoewel eiser zich nog enigszins kan bewegen, hij met name niet in staat is zich alleen te kleden of zijn schoenen aan te trekken; dat eiser geen huishoudelijke arbeid kan verrichten... en... dat zijn maaltijden moeten worden klaargemaakt », en om de eigen redenen dat de deskundige besloot dat « hij (Miclotte) de hulp van een derde persoon nodig heeft voor bepaalde handelingen zoals zich aankleden en zijn schoenen aantrekken »; dat het bedrag van de jaarlijkse vergoeding dus terecht op 130 pct werd gebracht hoewel de deskundige bij de bespreking van het geval heeft verklaard: « de noodzaak van deze hulp is evenwel beperkt », hij immers vooraf had vastgesteld dat gedaagde in hoger beroep (verweerder in cassatie) « in

de onmogelijkheid verkeerde zich aan te kleden en zijn schoenen aan te trekken »... dat hij ook niet in staat is zijn maaltijden klaar te maken ;... dat tevergeefs wordt verwezen naar de huishoudelijke hulp die hij thans schijnt te hebben om het bedrag van de jaarlijkse vergoeding, dat op 130 pct is vastgesteld, te doen verminderen ;

terwijl eiseres in haar akte van hoger beroep en in haar regelmatig in hoger beroep genomen conclusie had aangevoerd dat haar aanbod van een bijzondere vergoeding van 2 pct voldoende was, op grond dat, krachtens de parlementaire voorbereiding van de wet van 15 mei 1929 die in de wet op de arbeidsongevallen het beginsel van de verhoogde vergoedingen voor zwaar gekwetsten heeft ingevoerd, de aanvullende vergoeding haar bestaansreden vindt in de wettelijk vermoede loonderving van de personen die hen verzorgen of hen helpen, dat ze op grond van dit criterium moet worden berekend, dat, hoewel de deskundige het beginsel van de hulp van een derde persoon heeft aangevaard, hij er echter aan heeft toegevoegd dat de noodzaak van deze hulp evenwel beperkt was en dat, ten deze, die hulp zo gering was dat ze zeker niet hoger kon zijn dan de voorgestelde 2 pct, te meer daar de getroffene bij hem thuis, zonder het minste tijdverlies voor degene die hem hielp, de hulp kon vinden die hij met name nodig had om zich te kleden en zijn schoenen aan te trekken ; eiseres aldus de rechter verzocht rekening te houden met de hulp op grond van de factor tijd en voor een juiste raming van de aanvullende vergoeding met toepassing van het wettelijk criterium van het vermoedelijk loon van degene die helpt ; de verklaring van de rechter dat « de omvang van de hulp er weinig toe doet om een hogere vergoeding dan 100 pct toe te kennen »... en zijn raming « ex aequo et bono » op grond van hulp die beperkt is tot de paar materiële handelingen van het dagelijks leven welke hij opsomt, zonder onderzoek van de duur en van het vermoedelijk loon van een dergelijke hulp, de artikelen 1 en 2, inzonderheid 2, lid 7, van de in het middel bedoelde gecoördineerde wetten schenden ; de rechter, bovendien, geen beroep mocht doen op de raming « ex aequo et bono » wanneer er een wettelijk criterium bestaat en hij door de partij uitdrukkelijk werd verzocht dit toe te passen (schending van dezelfde wettelijke bepalingen en van artikel 97 van de Grondwet) ; zijn beslissing die gegrond is op redenen betreffende het beginsel van het recht op een aanvullende vergoeding niet passend antwoordt op de middelen waarin eiseres het bedrag van de vergoeding betwist door toepassing van het wettelijk criterium op de feitelijke omstandigheden van de zaak (schending van artikels 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat, hoewel het vonnis, waarvan het arrest de gronden overneemt, vermeldt dat « de omvang van de hulp er weinig toe doet om een hogere vergoeding dan honderd ten honderd toe te kennen », het er echter aan toevoegt : « wanneer de toestand van de getroffene volstrekt de geregelde hulp van een ander persoon vergt » : dat het zich er aldus toe beperkt de regel van artikel 2, lid 7, van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen in herinnering te brengen ;

Overwegende dat de wet geen criterium vaststelt voor de raming van de aanvullende vergoeding waarop de zwaar gekwetsten aanspraak kunnen maken ; dat ze aan de rechter de zorg overlaat er het bedrag van te beoordelen binnen de grenzen die ze bepaalt ;

Dat deze aanvullende vergoeding haar bestaansreden vindt in de wettelijk vermoede loonderving van de personen die de zwaar gekwetste verzorgen, ongeacht of zij bloedverwanten, aanverwanten of vreemdelingen zijn, al dan niet bij hem inwonen, al dan niet een eigen loon verdienen ;

Overwegende dat de rechter zijn beoordeling dus slechts op waarschijnlijkheden kan gronden ;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat verweerder niet in staat is om zich aan te kleden of zijn schoenen aan te trekken, dat hij zijn maaltijden niet kan klaarmaken ; dat het arrest, bovendien, overweegt dat tevergeefs wordt verwezen naar de huishoudelijke hulp die verweerder thans schijnt te hebben ;

Overwegende dat het arrest, dat zijn raming, gegrond op de omvang van de hulp die verweerder moet krijgen en de loonderving die eruit kan voortvloeien voor de persoon die hem helpt, in de plaats stelt van de raming van eiseres die op geen enkel concreet gegeven beruiste, besluit dat de aan verweerder verschuldigde jaarlijkse vergoeding op honderddertig procent moet worden gebracht ;

Dat deze beslissing regelmatig gemotiveerd en wettelijk verantwoord is ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 9 mei 1972.

Voorzitter : M. Holvoet.

Raadsheren : MM. Vroomans en Slachmuylder.

Advocaten : Mrs. B. Van Heesch en J. Lenaerts.

Koop. — Verborgen gebrek. — Detaillist verkoopt een door een gespecialiseerde firma gefabriceerd product. — Onoverkomelijke onwetendheid van de detaillist.

Een tuinder bespoot zijn groenten met één produkt ter bestrijding van zwamziekten. Dit had de vernietiging van de groenten ten gevolge ; de oorzaak daarvan was de aanwezigheid in het produkt van een aan het produkt vreemde stof. De tuinder vordert schadevergoeding van de verkoper, die zelf het produkt bij de fabrikant ervan betrokken had.

De verkoper moet weliswaar instaan voor verborgen gebreken, al kende hij ze niet, maar hij mag zich op onoverkomelijke onwetendheid beroepen, wanneer het hem onmogelijk was zich, ondanks zijn nauwlettendheid, van een gebrek te vergewissen bestaande uit de vermenging van een zeer minieme hoeveelheid schadelijke stof. De navorsingsmiddelen die normaliter tot de uitoefening van het beroep van een kleinhandelaar in bestrijdingsmiddelen behoren, maken het hem niet mogelijk een dergelijk gebrek te bespeuren.

Smeulders t./ Janssens.

Overwegend dat het hoger beroep, regelmatig naar vorm, binnen de wettelijke termijn werd ingesteld ; (vonnis Rechtbank van Koophandel Antwerpen 11 juni 1971).

Overwegend dat appellant aan het bestreden vonnis het verwijt maakt hem, op vordering van geïntimeerde, te hebben veroordeeld tot betaling van een bedrag van 351.773 frank ten titel van schadevergoeding wegens de vernietiging, in oktober 1965, van 58.124 stuks kropsla welke volledig misvormd en waardeloos zouden geworden zijn ingevolge de bespuiting met een spuitprodukt TMTD-Fertila verkocht door appellant aan geïntimeerde ;

Overwegend dat het bestreden vonnis de besluiten heeft overgenomen van het verslag van Professor C. Van Assche, deskundige aangesteld bij bevelschrift dd. 10 december 1965 van de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, zetelend in kort geding ;

Overwegend dat de eerste rechter de gegevens van het deskundig verslag oordeelkundig heeft ontleed en besproken,

Dat daaruit met voldoende zekerheid kan afgeleid worden :

— dat geïntimeerde geen ander product heeft gebruikt dan hetgeen hem door appellant werd geleverd ;

— dat de schade door geen andere omstandigheid, vreemd aan het geleverd product kan teweeggebracht zijn ;

— dat het geleverd product TMTD-Fertila een sprei-stof is ter bestrijding van zwamziekten bij groenten ;

— dat de schade is ontstaan na de laatste TMTD behandeling en tengevolge van deze behandeling die nochtans gebeurd is volgens alle regels van de techniek ook wat betreft de dosering ;

— dat de schade identisch is aan deze veroorzaakt door 2,4 D Dichloorfenoxyzijnzuur op sla, fytofarmaceutisch product dat gekend is als een zeer actief verdelmiddel van breedbladige onkruiden ;

— dat er ernstige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens zijn die op de aanwezigheid wijzen in de door appellant geleverde spuitpoeder TMTD-Fertila van een aan bedoeld product vreemde stof, blijkbaar 2,4 D, die de enige oorzaak is geweest van de schade ;

Overwegende dat de deskundige bovendien de aandacht trekt op het feit dat dezelfde schade zich in 1964 en 1965 in andere landbouwbedrijven heeft voorgedaan na gebruik van TMTD-Fertila en dat in sommige gevallen de aanwezigheid van 2,4 D in TMTD, afkomstig van dezelfde fabrikant, werd vastgesteld ;

Overwegend dat de veronderstellingen van appellant nopens andere mogelijkheden oorzaken van de schade alsook betreffende een toevallige vermenging in het bedrijf van geïntimeerde door de vaststellingen van de deskundige worden tegengesproken ;

Dat deze argumentatie reeds omstandig in het bestreden vonnis wordt weerlegd in overwegingen die bij deze worden overgenomen ;

Overwegend dat het vonnis derhalve oordeelkundig besluit tot het bestaan van een noodzakelijk oorzakelijk verband tussen de aanwezigheid van een schadelijke stof in het geleverde spuitpoeder en de vernieling van de 58.124 stuks kropsla ;

Overwegend dat appellant thans voorhoudt dat hij geen fout heeft begaan en niet aansprakelijk kan gesteld worden voor gebeurlijke vermenging van schadelijke stoffen bij de fabrikant ;

Overwegend dat geïntimeerde hiertegen inbrengt dat zijn vordering zich niet op het vlak van de aquilische aansprakelijkheid beweegt doch een contractuele grondslag heeft: de verplichting van de verkoper de verkochte zaak te vrijwaren (artikelen 1603 en 1641 en volgende van het Burgerlijk wetboek) ;

Dat de verkoper, volgens geïntimeerde, een resultaatverbintenis heeft: de handelaar die voorwerpen uit zijn handel levert die niet deugdelijk zijn, is tot schadevergoeding gehouden tenzij bewezen overmacht of toeval ;

Overwegend dat de vermenging van een schadelijke stof de verkochte waar onbetwistbaar ongeschikt heeft gemaakt tot het gebruik waartoe ze bestemd was.

Dat een dergelijk gebrek als verborgen dient te worden geacht enerzijds omdat de geleverde zaak niet kan nagezien worden daar ze in een speciale verpakking werd geleverd en, anderzijds, omdat de aanwezigheid van de schadelijke stof pas na gebruik van het spuitpoeder opgedoken is ;

Overwegend dat de koper, ingevolge de aard van het gebrek, niet eerder de vrijwaring kon inroepen ; dat de laatste vermeerdering op 12 oktober is geschied zodat, ingevolge de langzaam evoluerende uitbreiding van de schade,

slechts op 7 december 1965 om de aanstelling van een deskundige werd verzocht ; dat deze deskundige echter tijdig de gepaste navorsingen heeft kunnen doen ;

Overwegend dat appellant aan geïntimeerde geen eigen fabrikaat heeft geleverd doch enkel een product gefabriceerd door een gespecialiseerde firma ;

Dat de verkoper de waar heeft geleverd in de staat waarin hijzelf ze van de fabrikant heeft ontvangen ;

Dat de vermenging in het verkocht product van een schadelijke stof hem niet kan toegerekend worden ;

Overwegend dat de verkoper weliswaar volgens artikel 1643 en 1646 van het Burgerlijk wetboek moet instaan voor verborgen gebreken al kende hij ze niet ;

Dat hij evenwel een onoverkomelijke onwetendheid mag inroepen wanneer, zoals ten deze, het hem onmogelijk was, ondanks zijn nauwlettendheid, zich van het bestaan van een gebrek te vergewissen bestaande uit de vermenging van een zeer minieme hoeveelheid schadelijke stof ;

Overwegend dat de navorsingsmiddelen die normaliter tot de uitoefening behoren van het beroep van een kleinhandelaar in bestrijdingsmiddelen aan de verkoper niet toelieten een dergelijk gebrek te bespeuren (Cass. 6/10/1961 - Pas. 1962 - I - 153 ; R.W. 1962/63 ko. 785 met conclusies van advocaat-generaal F. Dumon — R.C.J.B. 1963, bl. 5 met nota André Lagasse nrs. 16 tot 19 en aangehaalde rechtspraak en rechtsleer ; Luik 8/5/1956, J.T. 1957, bl. 7) ;

Overwegend dat appellant derhalve ten onrechte werd veroordeeld ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Alle andere, meer omvattende of strijdige conclusies van de hand wijzende als irrelevant ;

Ontvangt het hoger beroep en verklaart het gegrond ;

Doet het bestreden vonnis te niet en opnieuw wijzende ;

Verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond ; wijst geïntimeerde ervan af en veroordeelt hem tot de kosten van beide aanleggen, deskundig verslag inbegrepen ;

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 10 april 1973.

Voorzitter : M. Maréchal.

Raadsheren : M.M. Jans en Mahillon.

Advocaat-generaal : Baron Vinçotte.

Advocaat : Mr. L. Van Hout-Koninckx.

Rechtsvordering en vordering. — 1. De verweerder mag de vordering van de eiser niet uitbreiden of wijzigen. — Toepassing bij eis tot ontkenning van vaderschap. — 2. Het instellen of voortzetten van een geding tot ontkenning van vaderschap komt enkel de echtgenoot van de moeder toe.

1. Elke partij kan enkel haar eigen vordering uitbreiden of wijzigen. Zo kunnen de verweerdere in een geding tot ontkenning van vaderschap dat op grond van art. 312, lid 2, B.W. ingeleid werd, niet vragen, dat de vordering op grond van art. 313, lid 2, ingewilligd wordt.

2. Het behoort aan de echtgenoot van de moeder te beslissen of hij een geding tot ontkenning van vaderschap instelt en voortzet. Dit recht komt noch de moeder noch het kind toe. Bij stilzitten van de eiser kunnen de verweerdere enkel de afwijzing van de ingestelde vordering vragen.

V. V. t. / L.

Gezien het vonnis op 8 februari 1972 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, waartegen hoger beroep, regelmatig naar vorm en tijd, op 3 maart 1972 ingesteld werd ;

Gelet op de herdaging regelmatig op 19 januari 1973 betekend, ten verzoeken van appellanten, bij toepassing van artikel 753 van het Gerechtelijk Wetboek, aan geïntimeerde die niet verschijnt ;

Overwegende dat het hoger beroep ontvankelijk is ;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering, ingeleid door geïntimeerde, ertoe strekt, op grond van artikel 312, lid 2, van het burgerlijk wetboek, de ontkenning van het kind Patrick, geboren te Willebroek op 20 januari 1966, ingeschreven in de geboorteregisters van de burgerlijke stand der gemeente als zoon van geïntimeerde en van tweede appellante, zijn echtgenote, geldig en gegrond te horen verklaren ;

Overwegende dat de eerste rechter, bij vonnis dd. 2 mei 1966, bij verstek gewezen tegenover huidige appellanten, alvorens ten gronde te beslissen, de bewijsvoering door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, toegelaten heeft van de door geïntimeerde aangehaalde feiten ;

Overwegende dat hoewel geen rechtsmiddel tegen dit vonnis aangewend werd, geïntimeerde het desniettemin staande nooit ten uitvoer gelegd heeft ;

Overwegende dat appellanten de voor de eerste rechter hangende vordering hebben willen voortzetten en dat zij de wijziging ervan bij oepassing van artikel 807 van het gerechtelijk wetboek vorderden om de eis te horen inwilligen op grond van artikel 313, lid 2, van het burgerlijk wetboek ;

Overwegende dat de eerste rechter, bij het bestreden vonnis, gewezen bij verstek tegenover geïntimeerde, de door huidige appellanten ingestelde vordering niet ontvankelijk verklaard heeft ;

Overwegende dat appellanten terecht betwisten enige vordering tot ontkenning van vaderschap te hebben ingeleid ;

Overwegende dat zij nochtans ten onrechte beweren dat zij zich, wat de door geïntimeerde ingestelde vordering betreft, gedroegen en thans voor het Hof nog gedragen naar de wijsheid van het gerecht ;

Overwegende dat appellanten in werkelijkheid, ver van de vordering tot ontkenning van vaderschap te betwisten, haar inwilliging vragen, doch op basis van een andere rechtsgrond ;

Overwegende dat appellanten de wijziging van de vordering willen doen steunen op artikel 807 van het gerechtelijk wetboek ;

Overwegende dat zowel uit de economie van deze wetsbepaling als uit het verslag van de koninklijk commissaris (zie inzonderheid p. 333 en 334), blijkt dat elke partij enkel haar eigen vordering mag uitbreiden of wijzigen ;

Overwegende dat de toegelaten uitbreiding of wijziging alleszins, behoudens de door artikel 808 van het gerechtelijk wetboek voorziene gevallen, niet kan plaats vinden dan wanneer de zaak op tegenspraak wordt behandeld (ibid, p. 334, 3°) ;

Overwegende dat appellanten ongetwijfeld het recht hebben om het geding te zien beëindigen ;

Dat het hun niettemin niet vrij staat zich in de plaats van de verstekdoende eiser te stellen om de bekrachtiging van de ontkenning van vaderschap zelf te vorderen of te bespoedigen ;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig onderstreept heeft dat dergelijke eis volstrekt persoonlijk is en aan de echtgenoot, of in sommige gevallen aan zijn erfgenamen, voorbehouden blijft ;

Overwegende dat de wet van 14 december 1970 tot

wijziging van artikels 314, 316, 317 en 318 van het burgerlijk wetboek dit principe onaangetaast gelaten heeft ;

Overwegende dat daaruit voortvloeit dat het aan de echtgenoot van de moeder behoort naar goeddunken te beslissen of hij al dan niet de vordering inleidt en voortzet ;

Dat dit recht noch aan de moeder noch aan het kind toegekend wordt ;

Overwegende dat appellanten derhalve de afwijzing van de vordering zouden kunnen vragen, zoals ze ingeleid en gehandhaafd werd — wat appellanten eigenlijk niet doen ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

Gehoord het eensluidend advies door de de h. Advocaat-generaal baron Vinçotte gegeven in openbare zitting ;

Rechtdoende bij arrest ten aanzien van alle partijen geacht op tegenspraak te zijn gewezen ;

Ontvangt het hoger beroep ;

Verwerpt de conclusies van appellanten in zover ze de inwilliging van de ontkenning van vaderschap voorstellen ;

Bevestigt het bestreden vonnis ;

Verwijst de zaak, overeenkomstig artikel 1068, lid 2, van het gerechtelijk wetboek, naar de eerste rechter voor verdere behandeling ;

Veroordeelt appellanten tot de kosten in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 12 mei 1972.

Voorzitter : M. W. van Malleghem.

Raadsheren : M.M. A. Dujardin en

Van Wymeersch (verslaggever).

Advocaat-generaal : M. E. Bonte.

Advocaat : Mr. C. Gits.

Openbaar ministerie. — Uitoefening van de openbare rechtsvordering door leden van het arbeidsauditoraat. — Art. 155 G.W. — Uitzondering bij samenloop of samenhang met een gemeenrechtelijk misdrijf. — Betekenis van de term « samenloop ». — Toepassing.

De wetgever heeft met de term « samenloop » in art. 155, lid 2, Ger. W., de eendaadse samenloop bedoeld. Dit volgt uit het tekstverband van het artikel, waarin de samenloop als uitzondering wordt vermeld en waarin de rangorde van de uitzonderingen vormd geregeld. Het stemt bovendien overeen met de geest van de wet en met de bedoeling die bij de wetgever heeft voorgezeten.

Wanneer een verdachte voor de correctionele rechtbank wordt vervolgd ter zake van valsheid in geschriften en van een reeks overtredingen van wetten en verordeningen over aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten behoren, neemt de rechtbank kennis van de telastelegging wegens valsheid, doch verklaart ze de vordering van de procureur des Konings ter zake van de andere overtredingen ontoelaatbaar, als er noch eendaadse samenloop noch samenhang van deze overtredingen met de valsheid in geschriften bestaat.

De Coster t./O.M.

Overwegende dat tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep werd ingesteld door het Openbaar Ministerie ;

Overwegende dat beklaagde, De Coster Hervé, terechtstaat wegens valsheid in geschriften en gebruik ervan

(= telastelegging A), alsmede wegens een reeks overtredingen van sociale wetten (telastelegging B tot en met I) ;

Overwegende dat de eerste rechter beklaagde veroordeeld heeft voor de telastelegging A, terwijl hij de rechtsvordering van de heer Procureur des Konings, ten aanzien van de sociale overtredingen (= B tot en met I) ontoelaatbaar heeft verklaard, bij ontstentenis van hoedanigheid (art. 17 G.W.) ;

dat de eerste rechter immers van oordeel is dat tussen het door hem aangehouden feit A en de overige feiten (B tot en met I), « noch samenhang, noch samenloop » voorhanden is ; dat, steeds volgens de eerste rechter, hieruit volgt « dat de openbare rechtsvordering wegens overtreding van de bij deze letters (= B tot en met I) bedoelde wetten en verordeningen, niet behoort tot de bevoegdheid van de heer Procureur des Konings, maar dat zij integendeel dient uitgeoefend te worden door de leden van het arbeidsauditoraat » ;

Overwegende dat zich derhalve voorafgaand de vraag stelt naar de al dan niet toelaatbaarheid van de rechtsvordering ten aanzien van de feiten omschreven onder littera B tot en met I ;

Overwegende dat art. 155, par. 1, van het G.W., uitdrukkelijk bepaalt dat de openbare rechtsvordering wegens een overtreding van de wetten en verordeningen over een van de aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten, uitgeoefend wordt, naar gelang de aanleg, door de leden van het arbeidsauditoraat of van het arbeidsauditoraat-generaal ;

dat art. 155, par. 2, G.W., evenwel voorziet dat die bepaling van par. 1 niet toepasselijk is « in geval van *samenloop* of *samenhang* van genoemde overtredingen met een of meer overtredingen van andere wetsbepalingen die niet tot de bevoegdheid behoren van de arbeidsgerechten » ;

Overwegende dat art. 30 G.W. duidelijk omschrijft wanneer rechtsvorderingen als « samenhangende zaken » kunnen worden behandeld, zodat tevens nopens het begrip « samenhang » een duidelijke bepaling wordt uitgedrukt ;

dat evenwel voor wat de term « samenloop » betreft, noch in art. 155 G.W., noch in enig ander artikel van het G.W., een duidelijke of nadere omschrijving ervan wordt aangetroffen, zodat voor de juiste betekenis van deze term zoals hij voorkomt in voormelde wettekst, dient onderzocht te worden wat de wetgever ermede bedoeld heeft ;

Overwegende dat de wetgever klaarblijkelijk met deze term de « eendaadse samenloop » heeft willen bedoelen ; dat een dubbel argument tot deze noodzakelijke conclusie leidt ;

Overwegende dat het tekstverband zelf van art. 155, § 2, G. W. reeds het antwoord geeft ; inderdaad :

— de rangorde van de uitzonderingen op de beschikking van art. 155, § 1, G.W., komt duidelijk naar voor in art. 155, § 2, G.W. ; de bepaling van art. 155 § 1, is niet toepasselijk in geval « van *samenloop* of *samenhang* » van sociale overtredingen met een of meer overtredingen van andere wetsbepalingen die niet tot de bevoegdheid behoren van de arbeidsgerechten ;

— deze rangorde heeft dus een wettelijke betekenis : in de eerste plaats wordt de *samenloop* als uitzondering voorzien, en, zo er geen samenloop is, volgt in de tweede plaats, de *samenhang* ;

— de gezamenlijke berechting door de wetgever beoogd in art. 155, § 2, G.W. krijgt in de hoger gestelde volgorde zijn duidelijke betekenis : de samenloop komt nog vóór de samenhang, en heeft dus de prioriteit op de rangorde van de mogelijke uitzonderingen ;

— art. 30 G.W. verklaart welke rechtsvorderingen als « samenhangende zaken » kunnen behandeld worden, nl. « wanneer zij onderling zo *nauw verbonden* zijn dat het wenselijk is ze samen te behandelen en te berechten, ten

einde oplossingen te vermijden die onverenigbaar kunnen zijn wanneer de zaken afzonderlijk worden berecht » : het begrip samenhang wordt hierdoor duidelijk geformuleerd ;

— welnu, door zijn prioritaire rangorde, heeft, volgens de tekst van de wet samenloop nog een enger en strikter betekenis ;

— van « eendaadse samenloop » kan dus geen sprake zijn : immers bij de samenhangende overtredingen, zoals bedoeld in art. 155, § 2, G.W., is vanzelfsprekend steeds tegelijkertijd eendaadse samenloop aanwezig, doch het omgekeerde is niet noodzakelijkerwijze voorhanden ; eendaadse samenloop tussen overtredingen kan best bestaan zonder dat tussen deze overtredingen samenhang, in de zin van art. 30 G.W., voorhanden is ;

— had nu de wetgever aan de term « samenloop » de ruime betekenis willen geven van de « eendaadse samenloop » dan had hij in de tekst zelf van de wet het woord samenloop geplaatst na het woord samenhang ;

Overwegende dat deze vaststelling nog duidelijker is, wanneer rekening wordt gehouden met de geest zelf van de wet en met de bedoeling die bij de wetgever heeft voorgezeten :

— de wetgever heeft uitdrukkelijk gewild dat de openbare rechtsvorderingen, wegens overtredingen op de sociale wetgeving, wegens de aard zelf van de materie, uitgeoefend worden door magistraten meer gespecialiseerd in het domein van sociale zaken ;

— om op deze totaal nieuwe rechtsvisie toch nog uitzonderingen te voorzien, moesten grondige redenen aanwezig zijn, verband houdend met de structurele rechtsbedeling zelf ;

— de reden van het nauw verband (= samenhang) tussen de overtredingen, zoals bedoeld in art. 155, § 2, G.W., was vanzelfsprekend verantwoord ;

— doch vooraf stelde de wetgever nog een andere uitzondering, nl. de samenloop, die deze uitzondering dus nog onvermijdelijker maakte ;

— welnu aan de term samenloop de betekenis geven van « eendaadse samenloop » zou volledig indruisen tegen de geest van de wet ; zulks aanvaarden, zou neerkomen op een zodanige beperking van het vervolgingsrecht door de wetgever, bij de bepaling van art. 155 §1, aan de leden van het arbeidsauditoraat verleend, dat de doelstelling van de wet zelf grotendeels zou voorbijgestreefd zijn ;

— een dergelijke wetsinterpretatie beantwoordt zekerlijk niet aan de wil van de wetgever : door de term samenloop nog vóór deze van samenhang in de wet in te lassen, is het overduidelijk dat met de term samenloop de « eendaadse samenloop » bedoeld wordt ;

Overwegende dat ter zake geen eendaadse samenloop bestaat ;

dat verder tussen het feit voorzien onder littera A (cfr. supra) en de overige voorziene feiten (B tot en met I) ook geen samenhang aanwezig is, vermits de telastelegging A, — zoals blijkt uit de gegevens van het strafdossier —, volkomen losstaat van de overige telasteleggingen, derwijze dat een afzonderlijke berechting dezer laatste overtredingen niet tot enige overenigbare oplossing zou kunnen leiden ;

Overwegende dat uit dit alles volgt dat het Hof, ten gronde, enkel kennis heeft te nemen van het feit A, niet behorende tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten, en waarvan het, evenals de eerste rechter, rechtsgeldig is gevat geworden ;

dat het derhalve terecht is dat de eerste rechter, ten aanzien van de feiten B tot en met I (= sociale overtredingen) de openbare rechtsvordering van de heer Procureur des Konings ontoelaatbaar heeft verklaard, wegens ontstentenis van hoedanigheid in zijnen hoofde ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 en artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Zegt voor recht dat de eerste rechter terecht de openbare rechtsvordering van de heer Procureur des Konings, voor wat de feiten B tot en met I betreft, ontoelaatbaar heeft verklaard, bij ontstentenis van hoedanigheid;

Bevestigt derhalve *dienaangaande* het aangevochten vonnis;

Ten aanzien van het feit A, wijst de zaak naar de zitting van , ten einde behandeling ervan ten gronde;

Reserveert de kosten van de aanleg.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e Kamer. — 16 mei 1973.

Voorzitter : M. W. De Groote.

Raadsheren : MM. De Witte en Carsau.

Advocaat-generaal : M. W. Van Hauwaert.

Advocaten : Mrs. K. Moors en A. Van Bruaene.

Herroeping van het gewijsde. — 1. Termijn voor de verdeling. — 2. Gronden. — Persoonlijk bedrog. — Begrip. — 3. Afwijzing. — Schadevergoeding.

1. Om toelaatbaar te zijn moet het verzoek tot herroeping van het gewijsde ingediend worden binnen zes maanden na het ontdekken van de ingeroepen grond, ten deze persoonlijk bedrog van de wederpartij (art. 1136 Ger. W.).
2. Het voor de herroeping van het gewijsde vereiste « persoonlijk bedrog » van art. 1133, 1°, Ger. W., veronderstelt : 1) bedrieglijke handelingen ; 2) die de rechter ertoe hebben gebracht de beslissing in kwestie te geven ; 3) het bewijs van het bedrog.
3. De wetgever wil dat het rechtsmiddel van de herroeping van het gewijsde slechts na rijp beraad en op ernstige gronden worde aangewend. Eisers, die hadden moeten beseffen dat er ten deze geen ernstige gronden aanwezig waren, worden tot betaling van een schadevergoeding veroordeeld.

Van den Bogaerde en Van Driessche t./ Verheugen.

Advies van het O.M.

Door de heren Van den Bogaerde en Van Driessche werd een verzoek ingediend tot herroeping van het gewijsde van het arrest dat op 12 november 1970 door dit Hof en deze Kamer uitgesproken werd in de zaak van verzoekers, appellanten tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 26 juni 1969, en van verweerder, geïntimeerde bij dat hoger beroep.

Voormeld verzoek tot herroeping van het gewijsde voldeed aan de vormvoorwaarden bepaald door artikelen 1134 en 1135 van het gerechtelijk Wetboek. Het is gegrond op art. 1133, 1° van hetzelfde Wetboek, met name op het beweerd persoonlijk bedrog vanwege de heer Verheugen. Dit bedrog werd, volgens eisers, ontdekt bij kennisneming van de dagvaarding die hen, op verzoek van verweerder, respectievelijk betekend werd op 27 en 28 december 1971 ; het verzoek tot herroeping van het gewijsde, dat ter griffie neergelegd werd op 28 april 1972, werd zodoende ingediend binnen de termijn van zes maanden bepaald bij art. 1136 Ger. Wetb.

Verweerder aanziet dit verzoek als tergend en roekeloos en stelt een wederels in waarbij hij een schadevergoeding groot 100.000 fr. vraagt.

Het persoonlijk bedrog vanwege verweerder zou, volgens eisers, hierin bestaan hebben : zo tijdens de procedure, die door het arrest van 12 november 1970 beëindigd werd, als in de loop van een strafrechtelijk opsporingsonderzoek, dat op zijn klacht tegen eisers ingesteld werd, doch dat bij gebrek aan bezwaren geseponeerd werd, heeft de heer Verheugen voorgesteld dat hij de eisers naar Las Palmas, Gran Canaria, Spanje, vergezeld heeft en dat hij aanwezig was bij de besprekingen tussen eisers en don Alejandro del Castillo, inrichter van de internationale wedstrijd waarbij eisers een derde prijs behaald hebben, en dat hij ook aanwezig was bij het uitkiezen van het stuk grond, dat een deel van de behaalde prijs uitmaakte, terwijl hij nu, in een nieuwe procedure die hangend is voor de rechtbank van eerste aanleg te Gent, staande houdt dat die besprekingen en die keuze buiten zijn weten en in zijn afwezigheid gebeurden.

Eisers leiden hieruit af dat, indien deze laatste stelling van verweerder door het Hof was gekend geweest, het arrest van 12 november 1970 de gegrondheid van hun hoger beroep zou aanvaard hebben. Zij houden dus voor dat verweerder voorheen gelogen heeft.

Vooreerst dient onderzocht of een leugen van verweerder (voor zover die zou bewezen zijn) wel degelijk het persoonlijk bedrog uitmaakt, zoals bedoeld door art. 1133, 1° Ger. Wetb.

Wij menen dat een eenvoudige leugen, hetzij in conclusies voor de rechtbank geformuleerd, hetzij bij een verhoor door de politie uitgesproken, hiertoe niet volstaat ; er moeten bovendien bedrieglijke manœuvres, listige kunstgrepen aangewend worden (zie Rép. prat. Dr. b., V° Requête civile, nrs. 85 en volgende).

Ten tweede, zelfs indien men aanneemt dat een eenvoudige leugenachtige verklaring het persoonlijk bedrog uitmaakt, dan nog moet het bewezen zijn dat dit bedrog oorzaak is geweest van de rechterlijke beslissing waartegen het verzoek tot herroeping van het gewijsde gericht is.

Niets is in casu minder bewezen daar het Hof, in zijn arrest van 12 november 1970, met meerdere andere gegevens dan de besproken verklaring van de heer Verheugen rekening gehouden heeft.

Ten derde, indien de vroegere verklaringen van de heer Verheugen en zijn laatste stelling, uiteengezet in de jongste door hem ingestelde procedure, werkelijk dusdanig tegenstrijdig zijn dat één van die stellingen noodzakelijk vals moet zijn, dan nog stelt zich de vraag : wanneer heeft de heer Verheugen de waarheid niet verklaard, voorheen of nu ? Indien het nu is, dan moet de rechter, voor wie de jongste procedure hangend is, zich hierover uitspreken. Een tegenstrijdigheid tussen de verklaringen betekent immers niet noodzakelijk dat de eerste verklaringen onwaarachtig waren.

Tenslotte moet de vraag gesteld worden : is er werkelijk een volstreekte tegenstrijdigheid tussen de vroegere en huidige verklaringen van verweerder. Dit blijkt niet bewezen te zijn : die heer Verheugen houdt immers voor dat wanneer hij voorheen beweerd heeft de eisers naar Las Palmas te hebben vergezeld en aanwezig te zijn geweest bij hun discussies met don Alejandro de Castillo, hij de eerste reis van eisers in 1962 bedoelde, terwijl, wanneer hij thans voorhoudt dat eisers zonder hem naar Las Palmas gegaan zijn en er buiten zijn weten en tegenwoordigheid keuze hebben gedaan van een stuk grond, deze feiten zich situeren in 1954, bij een tweede reis van eisers.

Samenvattend : Hetgeen eisers als het persoonlijk bedrog van verweerder aanhalen, met name vroegere leugenachtige verklaringen, maakt niet het persoonlijk bedrog uit

bedoeld bij art. 1133, 1° Ger. Wetb. Het is ten andere niet voldoende bewezen dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen die beweerdde leugenachtige verklaringen en de aangevochten gerechtelijke uitspraak evenmin als het voldoende bewezen is dat de heer Verheugen ooit, hetzij vroeger, hetzij nu, leugenachtige verklaringen afgelegd heeft.

Aan de andere kant is het tergend en roekeloos karakter van het verzoek tot herroeping van het gewijsde ook niet bewezen.

Het verzoek tot herroeping van het gewijsde is ontvankelijk doch niet gegrond; het moet dus afgewezen worden.

De wedereis is evenmin gegrond en dient eveneens afgewezen te worden.

Arrest

Het verzoek van eisers, ingeleid bij rekest dd. 28 april 1972, en betekend met dagvaarding aan verweerder bij exploit dd. 3 mei 1972, strekt tot herroeping van het arrest op 12 november 1970 gewezen door deze kamer.

Het verzoek is toelaatbaar daar het werd ingediend binnen de zes maanden na het ontdekken van de ingeroepen grond, t.z. het persoonlijk bedrog dat zou gebleken zijn uit de dagvaarding door verweerder op 27 en 28 december 1971 tegen hen gericht (artt. 1133, 1° en 1136 Ger. W.).

A. Het beweerdde bedrog van verweerder houdt verband met één van de vermoedens, die in het arrest dd. 12 november 1970 werden weerhouden als aanvullend bewijs van de stelling van verweerder, en dat aldaar als volgt geformuleerd werd:

« Na de bekendmaking van de uitslag van de wedstrijd is de geïntimeerde samen met de appellanten naar Las Palmas geweest waar hij aanwezig is geweest zowel bij de besprekingen met de inrichter in verband met het afleveren van de prijs als bij de keuze van het stuk grond bestemd voor de winnaars. »

De eisers stellen:

1) dat verweerder, zowel in de strafrechterlijke instructie not. n° 21730/64, als in zijn conclusies in de procedure die geleid heeft tot het arrest dd. 12 november 1970 voorgehouden heeft, niet enkel dat hij tegenwoordig was bij de keuze van de grond, maar medezeggenschap heeft gehad in die keuze.

2) dat dit ook de draagwijdte is van voormeld vermoeden.

3) dat de valsheid van die versie van verweerder bewezen wordt door zijn eigen verklaringen in een nieuwe procedure ingeleid bij exploit van 27 en 28 december 1972, waar hij voorhoudt dat de keuze uitsluitend door eisers en buiten zijn tussenkomst gebeurde.

B. Het voor de herroeping van het gewijsde vereiste « persoonlijk bedrog » van art. 1133, 1° Ger. W., ongewijzigd overgenomen van art. 480, 1° W.B.R., veronderstelt:

1) bedrieglijke handelingen,

2) die de rechter er toe hebben gebracht de bewuste beslissing te treffen,

3) het bewijs van het bedrog.

In onderhavig geval is geen enkele van deze vereisten vervuld.

1) Zelfs indien de voorstelling van zaken, zoals ze door de eisers wordt weergegeven, zou juist zijn, gaat het niet om bedrieglijke handelingen maar hoogstens om valse beweringen, en deze maken het vereiste bedrog niet uit. Loutere beweringen zijn immers ook niet van aard de beslissing van de rechter te bepalen.

Maar in feite gaat het niet eens om valse beweringen maar om een subjectieve interpretatie van het niet betwist feit dat verweerder in maart 1962 'tegenwoordig' was bij de keuze van de grond. Het stond hem natuurlijk vrij — zonder dat er kan sprake zijn van bedrog — te besluiten dat de tegenwoordigheid bij de keuze medezeggenschap impli-

ceerde, wat de tegenpartij evengoed kon tegenspreken.

2) Het in het arrest weerhouden vermoeden is enkel de weergave van het niet betwiste feit van de 'aanwezigheid' van de verweerder bij de besprekingen en de keuze van de grond. Over 'medezeggenschap' wordt daar niet gesproken.

De eisers hebben zich trouwens niet vergist nopens de strekking van dit vermoeden vermits ze deze beprekte strekking ingeroepen hebben als middel tot cassatie: « ... terwijl, indien het logisch ware geweest een steekhoudend vermoeden te vinden in het feit dat verweerder deel genomen zou hebben aan het afleveren van de prijs en aan de keuze van het stuk grond, het volstrekt onlogisch was een steekhoudend vermoeden te vinden in de eenvoudige aanwezigheid van verweerder aan zekere besprekingen » (voorziening in cassatie, blz. 5).

3) Er is tenslotte geen 'bewijs' dat de gewraakte bewering van verweerder in strijd zou zijn met de waarheid.

Indien er tegenstrijdigheid zou zijn tussen de stelling voorgehouden in de dagvaarding van 27-28 december 1971 en deze ontwikkeld in de vorige procedure, dan zou nog moeten blijken welke de juiste is.

Maar in feite is er geen tegenspraak. Bij het bewuste vermoeden gaat het om een feit dat zich voordeed in maart 1962, terwijl de stelling van de dagvaarding van 27-28 december 1971 hierop neerkomt dat eisers buiten hem om bij een later bezoek ter plaatse op 28 april 1964 een ander stuk grond hebben gekontrakteerd dan gekozen was in maart 1962.

De vordering tot herroeping van het gewijsde is derhalve niet gegrond.

C. Tegeneis in schadevergoeding.

De herroeping van het gewijsde is een uitzonderlijk rechtsmiddel, waarvan de wetgever gewild heeft dat het slechts na rijp beraad en op ernstige gronden zou worden aangewend (art. 1134 Ger. W.).

Uit het voorgaande blijkt dat die ernstige gronden niet aanwezig waren, wat de eisers hadden moeten beseffen.

Ongetwijfeld heeft verweerder door deze nieuwe procedure een ernstige schade geleden, o.m. door kosten en tijdverlies.

Deze schade mag ex aequo et bono op 10.000 fr. worden geraamd.

Op deze gronden,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 januari 1935, Gehoord de heer advocaat-generaal Van Hauwaert in zijn grotendeels overeenkomstig advies,

verklaart de vordering tot herziening van het arrest dd. 12 november 1970 ontvankelijk doch ongegrond,

en wijzende op de tegeneis, verklaart deze gedeeltelijk gegrond, en veroordeelt de eisers om aan verweerder te betalen de som van 10.000 fr. (tienduizend), met de gerechtelijke rente,

veroordeelt de eisers in de kosten van het geding.

NOOT. — 1. Vroeger bedroeg de termijn drie maanden na de betekening van de bestreden beslissing (art. 483 Rv.; zie ook de artikelen 485-487 Rv.), maar wanneer het verzoek steunde op valsheid, persoonlijk bedrog of het ontdekken van nieuwe stukken, begon de termijn slechts te lopen van de dag waarop de valsheid of het bedrog erkend werden of de stukken ontdekt, mits er, in de beide laatste gevallen, een schriftelijk bewijs van die dag was (art. 488 Rv.). Dit werd gerechtvaardigd door de overweging, dat de wetgever wilde dat het bewijs van het vertrekpunt zeker was (H. Solus onder Amiens, 28 juli 1947, *Sirey*, 1948, 2, 28; vgl. Rb. Brugge, 25 november 1947, *J.T.*, 1948, 62).

In het systeem van het Gerechtelijk Wetboek zijn ge-

weerd die gronden, welke de partij bij verzet, hoger beroep of zelfs voorziening in cassatie (zie art. 1138 Ger. W.) kon laten gelden. Het verzoek tot herroeping kan niet worden ingediend op gronden waarvan de partij kennis had vóór de beslissing of vóór het vervallen van de rechtsmiddelen (Verslag Van Reepinghen, bez. 439). Ten gevolge daarvan kon eenvormig bepaald worden, dat het verzoek moet ingediend worden binnen zes maanden « na het ontdekken van het ingeroepen middel ». Het vereiste van het schriftelijk bewijs van de dag in de twee hierboven vermelde gevallen is niet meer in de wet opgenomen. De termijn, die in het ontwerp van de koninklijke commissaris zoals vroeger drie maanden bedroeg, werd in de Senaat tot zes maanden verlengd (Verslag De Baeck, blz. 166).

De feitenrechter oordeelt soeverein wanneer de partij kennis kreeg van de grond tot herroeping van het gewijsde (Cass., 29 december 1870, *Pas.*, 1870, I, 65).

2. Voor enkele gevallen van « persoonlijk bedrog » zie : Hof Brussel, 6 april 1949, *R.W.*, 1949-50, 4444 ; Cass., 8 mei 1958, *Pas.*, 1958, I, 993 ; Rb. Brussel, 20 juni 1972, *J.T.*, 1972, 555).

De rechter van het request-civiel oordeelt soeverein of het beweerd bedrog hem ertoe gebracht had zijn vorige beslissing te geven (Cass. fr., 27 mei 1968, *D.S.*, *Somm.*, 120, 120, met noot).

3. Zie Verslag Van Reepinghen, blz. 442 : « Bovendien wordt de partij het recht voorbehouden om schadevergoeding te vorderen in geval van verwerping van de voorziening, zelfs wanneer de rechtspleging niet van roekeloze en tergende aard is ».

C. Caenepeel.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 20 april 1972.

Voorzitter : M. Paës.

Raadsheren : M. Delva en Mevr. De Man.

Advocaten : Mrs. Lamberty loco Le Paige, Lebacqz en Bruneel.

1. Rechtsvordering en vordering. — Afstand van rechtsvordering. — Begrip. — Aanvaarding door wederpartij. — Niet vereist.

2. Geesteszieken. — Afstand van rechtsvordering. — Na overlijden van de eiser op grond van seniliteit betwist. — Toepassing van art. 504 B.W.

1. Wanneer de eiser luidens een eigenhandig geschreven en ondertekende verklaring afziet van alle eisen die hij tegen de verweerders ingesteld heeft, en uitdrukkelijk erkent dat zijn aanspraken ongegrond zijn, heeft die verklaring betrekking op de grond van het recht en niet op de rechtspleging. De rechtsgeldigheid van zulke afstand van rechtsvordering is niet afhankelijk van de aanvaarding van de verwerende partij.

2. De rechtsgeldigheid van een afstand van rechtsvordering kan niet betwist worden aan de hand van een medisch getuigschrift, luidens hetwelk de eiser, die sindsdien overleden is, op het tijdstip van de afstand door ouderdomsdementie was aangetast, indien tegen hem geen maatregel van onbekwaamheidsverklaring werd uitgesproken of gevraagd en het bewijs van de krankzinnigheid uit de betwiste afstand zelf voortvloeit (art. 504 B.W.).

Gaupin t./ P.V.B.A. Sanderusschool e.a.

Overwegende dat het hoger beroep ontvankelijk is ;

Overwegende dat de door wijlen Gaupin Georges, vader en rechtsvoorganger van appellante en van tweede geïntimeerde tegen laatstgenoemde en tegen P.V.B.A. Sanderus School ingestelde vordering strekte tot betaling — hoofdelijk of in solidum — van een globaal bedrag van 3.000.000 fr. in hoofdsom, vatbaar voor verhoging of vermindering hangende het geding, met toevoeging van de vergoedende en de gerechtelijke intresten, ter vereffening van diverse schuldvorderingen uit hoofde van o.m. respectievelijk : tegenwaarde van aandelen, activiteiten en prestaties in de uitbating van de school, vertalingen, huurgelden, verkoop van schooluitbating en schoolgerief en afnemen van examens ;

Overwegende dat wijlen Gaupin G. op 28 april 1969 is overleden, nadat hij op 30 oktober 1968 een schriftelijke verklaring van zijn hand had ondertekend, luidens welke hij aan alle tegen huidige geïntimeerden ingestelde eisen verzaakte ; dat appellante het geding niettemin bij conclusie van 16 mei 1969 hervatte ; dat de eerste rechter de vordering ontvankelijk en de gedingshervatting regelmatig verklaarde, de vordering ten gronde echter afwees.

Wat de ontstentenis van aanvaarding van de op 30 oktober 1968 afgelegde schriftelijke verklaring van afstand betreft :

Overwegende dat de argumentatie van appellante ter bestrijding van de rechtsgeldigheid van bewuste afstand niet kan worden bijgetreden ; dat haar betoog uitsluitend is toegespitst op de ter zake niet verwezenlijkte hypothese dat bedoelde verklaring een afstand van geding, d.i. van rechtspleging, zou uitmaken in de zin van de toen vigerende art. 402 en 403 Wetboek Burgerlijk Procesrecht, terwijl de bewoording van deze verklaring duidelijk wijst op de bedoeling van wijlen Gaupin G. afstand te doen van zijn vorderingsrecht, waar de verklaring luidt als volgt : « Ik verzaak aan alle eisen die ik gesteld heb zowel tegen Raymond Gaupin, als tegenover de Sanderus School P.V.B.A., die ik vastgesteld heb niet gegrond te zijn en ik verzaak meer in het bijzonder aan de vordering ingesteld voor de Burgerlijke Rechtbank te Antwerpen. Ik heb vastgesteld dat mijn aanspraken ongegrond zijn. Zandhoven, den 30 oktober 1968 » ;

Overwegende dat de aangehaalde verklaring onmiskenbaar betrekking heeft op de grond van het recht en geenszins op de rechtspleging ; dat dergelijke afstand van rechtsvordering wordt beheerst door de algemene rechtsbeginselen, met dien verstande o.m. dat de partij die afstand doet haar vordering naderhand niet hernieuwen mag ; dat de rechtsgeldigheid van de afstand van rechtsvordering dan ook niet onderhevig is aan de door artikelen 402-403 Wetboek Burgerlijk Procesrecht gestelde voorwaarden en dus evenmin afhankelijk is van de aanvaarding van de verwerende partij.

Wat de subsidiair opgeworpen waardeloosheid van de afstand wegens krankzinnigheid of geestesgestoordheid in hoofde van wijlen Gaupin Georges betreft :

Overwegende dat appellante, in ondergeschikte orde, tevergeefs de door wijlen Gaupin Georges op 30 oktober 1968 verrichte afstand van rechtsvordering aanvecht onder aanvoering dat betrokkene op dat tijdstip door seniliteit of ouderdomsdementie was aangetast ; dat geïntimeerden hiertegen terecht, met verwijzing naar art. 504 Burgerlijk Wetboek, inbrengen dat t.o.v. wijlen Gaupin Georges vóór diens overlijden geen maatregel van onbekwaamverklaring werd uitgesproken of gevorderd en dat, in strijd met wat appellante ondoelmatig betoogt, het bewijs van krankzinnigheid ter zake geenszins uit de aangevochten verklaring van afstand voortvloeit ; dat noch de o.m. aan de hand van het attest van zenuwarts Ballet ontwikkelde argumen-

tatie m.b.t. de geestestoestand van wijlen Gaupin Georges op het tijdstip van de feiten, noch het aangeboden bewijs door getuigen ten deze dienstig of doorslaggevend is ; dat de intrekking van de afstand op 1 november 1968, als dusdanig zonder enige juridische draagwijdte de rechtsgeldigheid van de verklaring van 30 oktober 1968 niet aantast.

Wat de nietigheid van de afstand wegens arglist betreft :

Overwegende dat, bij gebrek aan bewijs, op het in nog meer ondergeschikte orde opgeworpen middel van nietigheid wegens arglist evenmin kan worden ingegaan ;

Overwegende dat uit bovengaande beschouwingen blijkt dat de door geïntimeerde ingeroepen afstand van rechts-

vordernig rechtsgeldig is tot stand gekomen ; dat de bij conclusie van 16 mei 1969 door appellante geformuleerde hervatting van geding dienvolgens niet ontvankelijk is ;

Om deze redenen,

Het Hof.

Bevestigt het bestreden vonnis voor zover het de vordering, zoals die door dame Gaupin Eugénia werd hervat, heeft afgewezen, met dien verstande dat deze hervatting van geding zonder voorwerp is, gelet op de rechtsgeldigheid van de afstand van rechtsvordering door wijlen Gaupin Georges verricht ;

Verwijst appellante in de kosten van hoger beroep.

BEDENKINGEN BIJ DE (ONVINDBARE) DEFINITIE EN DE REPRESSIE VAN HET TERRORISME

Colloquium georganiseerd door het « Centre de droit international » en de « Belgische Vereniging van Democratische Juristen », ULB, 19 en 20 maart 1973.

1. Meer om meer komt het terrorisme in de actualiteit. Toenemend als nooit tevoren wordt het niet alleen een gevechtsmethode der minstbedeelden tegen de verdrukken, doch dit fenomeen breidt zich gestadig uit, ook en zelfs tot de niet politieke middelen die gretig deze gevechtsmethode der politiek onderdrukten, aanwenden voor apolitieke doeleinden. Na Lod en München, en in een meer nabij verleden, Nicosia en Beyrouth, lijkt ons elke poging om het terrorisme te definiëren en te controleren zeker lovenswaardig. Wat steeds in een tragisch-emotionele sfeer plaatsgrijpt, werd op 19 en 20 maart jgl., door de organisatoren van het colloquium over het terrorisme, uit dit extreem subjectief kader gelicht en in een sfeer van sereniteit en juridisch-wetenschappelijke bezinning nader onderzocht. Zonder verbijsterende resultaten gaf het colloquium duidelijk het gevoel van een gemis aan nadere studie en onderzoek, onontbeerlijk voor de oplossing van deze hedendaagse vorm van geweldexplosie. De contradictorische opvattingen die bij dergelijke open bespreking aan bod kwamen, onderlijnden nog eens extra deze indruk, en zowel de sprekers als de toehoorders zullen wellicht deze lacune als de voornaamste les uit dit colloquium hebben gevoeld, wat op zichzelf als een positief resultaat kan beschouwd worden, mits het niet bij deze vaststelling blijft.

2. Het colloquium was niet alleen geslaagd wegens de keuze van een controversieel en actueel onderwerp, dat dringend een oplossing behoeft, doch des te meer daar het bovendien wellicht de eerste poging tot ernstige wetenschappelijke analyse van het fenomeen terrorisme uitmaakt in ons land, vanuit verschillende gezichthoeken belicht. Uit de historische inleiding van de h. J. Gotovitch bleek eens te meer het nijpend gebrek aan inzicht in dit fenomeen, dat minder nieuw is dan men vermoeden zou. Gotovitch besprak achtereenvolgens de staatsterreur, de revolutionaire terreur en de nationale terreur, waarbij hij uitdrukkelijk het verschil onderstreepte tussen het « zelfmoord » terrorisme « in het ijl », van o.m. de russische anarchisten, zoals Bakounin en Netchaïev, en het terrorisme als deelmoment van de totaalstrijd, zoals dit geschetst werd door o.a. Lenin, en waarvan de verzetsbewegingen in '40-'45 tegen nazi-Duitsland en het FLN in Algerije als voorbeelden werden geciteerd. De h. P. Mertens betitelde zijn zeer taalvaardige uiteenzetting terecht als « L'introuvable acte de terrorisme ; problème de quali-

fication », waarbij hij uitging van het bestaan van een (meer) verholen staatsterrorisme — dat in de gegeven omstandigheden door geen enkele rechtbank kan (zal) berecht worden — en het individueel of groepsterrorisme, dat al te dikwijls als enige terreurvorm wordt onderscheiden. Vanuit de noodzaak het geweld der verdrukten en der onderdrukkers te onderscheiden kwam de spreker tot het besluit dat de enige concrete benadering van het probleem, gesteld door het terrorisme, bestaat uit de analyse en de definitie van de oorzaken die het bewerkstelligen. In haar uiteenzetting over de nieuwe vormen die de revolutionaire strijd aanneemt, wees Mevr. Pierson-Mathy op de, haar inziens, ongerechtvaardigde afzondering van welbepaalde terreurdaden, bvb. uitgaande van guerillabewegingen, terwijl dezelfde daden, gepleegd door de regimes tegen dewelke deze opstandelingen zich keren, niet als dusdanig worden onderkend. Dit onderscheid tussen de staatsterreur, die maar al te weinig als dusdanig wordt gezien en de individuele terreur, waar de sociale en juridische reflex juist omgekeerd schijnen te werken, vormde trouwens de hoeksteen en meteen de voornaamste struikelblok voor een algemeen akkoord, op dit colloquium. De h. E. David stelde daarop, in zijn bijzonder duidelijke analyse, de relatieve incriminatieleegheid van het terrorisme in het internationaal recht, als specifieke en onderscheiden inbreuk, aan de kaak. Het terrorisme wordt enkel geïncrimineerd als inbreuk op het humanitair recht. Zelfs de voorziening van zekere categorieën van handelingen, die nauw verwant zijn met terrorisme (bv. de Conventie van Den Haag — 16 december 1970 —, van Washington — 2 februari 1971 —, en van Montreal — 23 september 1971 —, doen niets af aan de vaststelling van deze incriminatieleegheid. De universaliteit en de verplichting tot repressie van het terrorisme, die theoretisch mogelijk zijn, worden in de praktijk al evenmin eenvormig nageleefd. Enkel voor wat betreft de zware inbreuken op het humanitair recht — de zware inbreuken op het recht van Genève van 1949 en andere « overtredingen » van het jus in bello in het algemeen — zijn de teksten heel wat strenger : de oorlogsmisdadigers dienen vervolgd te worden en mogen in geen enkel geval van het asielrecht genieten. Daar echter het terrorisme de uiterste synthese uitmaakt van een dialectische tegenstrijdigheid, die zowel op internationaal als op intern niveau terug te vinden is, en waarvan het hoofdbestanddeel wordt uitgemaakt door de overheersing van bepaalde individuen en de onderwerping van

anderen, is het verklaarbaar dat sommige staten niet zo snel en enthousiast zullen gaan vervolgen. De poging der V.N. om uit deze dialectische impasse te geraken kende al evenmin het (utopisch ?) verhoopde sukses. De h. Kurt Waldheim, Secretaris-generaal van de UNO, maakte, na het bloedbad op de luchthaven van Lod en de aanslag op de Israëlische atleten tijdens de Olympische Spelen 1972 te München, gebruik van zijn initiatiefrecht om het probleem van het internationaal terrorisme op de dagorde van de 27e A.V. der Verenigde Naties te stellen. Ook hier bleek een minimumbegrip van het concept terrorisme, mede met een aantal louter politieke factoren (het politiek-militair kruitvat van het Midden-Oosten) aanleiding te geven tot verwarring en ontgoochelende resultaten. Waar enerzijds het internationaal terrorisme als een wreedaardige gevechtsmethode werd gezien, waaraan geen erkenning mocht worden verleend, wilde men anderzijds niet afwijken van de idee dat het terrorisme een vorm van strijd kan zijn en dat dit een heilig recht betekent voor onderdrukte volkeren, waaraan de UNO niet mag raken. Het accent verschoof van de beoogde maatregelen tegen het terrorisme naar een onderzoek van de onderliggende oorzaken ervan, zodat men niet kwam tot een veroordeling van het internationaal terrorisme, maar tot een resolutie die reeds «a licence for terrorism» is genoemd. Uit de besluiten omtrent de debatten van de Zesde Commissie, opgesteld door Professor Dr. E. Suy, bleek overigens eens te meer, dat het begrip «internationaal terrorisme» te weinig is bestudeerd geworden. Afscheiden van het staatsterrorisme, dat meestal veel eerder resorteert onder het begrip «agressie», of een onderdeel uitmaakt van het internationaal humanitair recht, omvat de actuele vorm van terrorisme daden van geweld, gepleegd door individuen of groepen van individuen, buiten iedere conflictzone, in derde Staten, tegen onschuldige instellingen of personen. Dit bijzonder aspect van het terrorisme werd volgens Professor Suy nooit in voldoende mate besproken tijdens de debatten van de Zesde Commissie. De verzetsbewegingen tegen vreemde overheersing en koloniale regimes, zouden wel buiten dit begrip van internationaal terrorisme vallen, maar desondanks faalde de zesde Commissie, omdat zij deze problematiek nooit grondig genoeg voorbereide. Mevrouw R. Cohard belichtte verder het Belgisch recht inzake terrorisme en uitlevering. De oorspronkelijke regeling, voorzien in artikel 6 van de wet van 1 oktober 1833 werd voor de eerste maal afgewerkt door de wet van 22 maart 1956, wat samen met de zeer strikte conceptie van het politiek misdrijf in ons land en het onafhankelijk beslissingsrecht van de Belgische regering, volgens de spreker, een aanvulling en precisering van artikel 6 van de wet van 1833 noodzaakt, terwijl de uitleveringsprocedure hogere waarborgen voor de individuele rechten zou dienen te voorzien. In een rechtsvergelijkende studie wees de h. P. Legros op de verschillende rechtstechnieken ter bestrijding van het terrorisme. Hij toonde hierbij aan dat in Westerse democratiën dit misdrijf veel voorzien wordt in bijzondere wetten, die enigszins overbodig blijken, gezien de incriminatie reeds in andere wetteksten terug te vinden is. Autoritaire regimes formuleren de incriminatie dermate vaag, dat de repressie van het terrorisme het risico inhoudt de weg te openen voor een staatsterreur. Tenslotte besloot Professor Dr. B. De Schutter deze veelzijdige reeks uiteenzettingen met een prospectieve studie van de repressiemechanismen mbt. het terrorisme. Met zijn (iets te) theoretische visie doorbrak zijn zienswijze op deze problematiek echter wel het gemiddelde denkpatroon, met een exemplarisch pleidooi voor een genuanceerde, degelijk geconstrueerde uitleveringspolitiek, van de oprichting van een Internationaal Strafhof en gemengde nationale rechtbanken, waar de nationale en internationale strafrechtsspecialisten samen met hoog gekwalificeerde experts in internationale strafrechtsprocedure zouden zetelen, kwam de-

ze analyse ons voor als een mogelijke werkhypothese en vertrekbasis voor een vruchtbaar debat. De debatten stelden — in een uiterst summier synthese — de voorstanders van de opstelling van een repressief conventieontwerp met een prealabele definitie van het begrip terrorisme, met o.m. het concept «onschuldige slachtoffers» als basiselement, tegenover de voorstanders van een zgn. profylactische benadering, waarbij als enige uitweg de opsporing en behandeling der oorzaken van het terrorisme wordt gezien. Dat dergelijke ideeënconfrontatie weinig aarde aan de dijk bracht, hoeft dan ook geen betoog.

3. De besluiten bij dit colloquium liggen dan ook voor de hand. «De lege lata» bestaat er geen duidelijke en autonome definitie van het begrip terrorisme in het internationaal recht. De verscheidene historische en nationaal-rechtelijke omschrijvingen van wat het terrorisme is, doen niets af aan deze vaststelling. De Conventie van Genève voor de preventie en de repressie van het terrorisme van 16 november 1937, bevat wel degelijk een definitie, maar deze blijkt bij nadere analyse niet meer dan een tautologie en valt dus niet te weerhouden. Deze vaststelling van begripsleegheid doet de vraag rijzen of «de lege ferenda» het begrip terrorisme wel degelijk dient gedefinieerd te worden. Deze open vraag bleef tijdens de uiteenzettingen en de boeiende gedachtenwisselingen die erop volgden, onbeantwoord. Niet alleen bleek hier een ernstig meningsverschil omtrent het begrip terrorisme te bestaan en de moeilijkheidsgraad van deze kwestie moeilijk oplosbaar te zijn in enkele losse discussies, maar bovendien rees bij talloze deelnemers de vrees op dat, i.g.v. een nauwkeurige omschrijving, de weg naar het al te arbitraire zou worden geopend. Zelfs het criterium der onschuldige slachtoffers, dat op het eerste gezicht een mogelijk verantwoord startpunt zou kunnen vormen, bleek bij nader onderzoek niet steeds even objectief vaststelbaar. Eén van de pluspunten van dit colloquium kan wel de verruiming van het begrip terrorisme genoemd worden. Een algemeen gevoel was wel, dat in elk geval ernstige terreuracties, die onschuldigen op willekeurige wijze treffen, dienden veroordeeld te worden, zowel in oorlogstijd als in vreedstijd, onverschillig of deze uitgaan van staten, individuen of groepen. De scheiding van het internationaal humanitair recht bleek overigens als enig element van het «jus cogens» over, waaromtrent iedereen het eens was, en dat zowel in oorlogsomstandigheden als in vreedstijd toepasselijk is op individuen én op staten. De uiteindelijke en enige beginmaatregelen die inzake het terrorisme kunnen genomen worden, situeren zich op diverse en meestal indirecte vlakken. Een eerste maatregel is van informatieve aard, zodanig dat de massa-media meer en beter de oorzaken van het terrorisme zouden leren kennen en bovendien het terrorisme in al zijn mogelijke facetten zouden tonen. Het individueel terrorisme als enige bloedige misdaad blijven brandmerken, zou extreem subjectief zijn. Bovendien kunnen de acties, die plaats grijpen in het kader van een nationale bevrijdingsstrijd tegen een vreemde overheersing, waarbij louter politieke, sociale en economische motieven voorliggen, moeilijk onder het begrip terrorisme ondergebracht worden, tenzij het gaat om zeer zware inbreuken. Inzake de repressie van het terrorisme bleek voorts een verruimde uitleveringsmogelijkheid weinig bijval te genieten, terwijl anderzijds een universele bevoegdheid, voorlopig echter enkel voor beperkte problemen, als een meer rationele oplossing werd aanvoeld, evenals een gemengde samenstelling van onze nationale rechtbanken en de oprichting van een Internationaal Strafhof als positieve oplossingsmodaliteiten werden verwelkomd. Bovendien scheen, bij gebrek aan een internationale conventie terzake, een UNO-verklaring een nuttig basisdocument te kunnen vormen. Hierbij zouden willekeurige gewelddaden, begaan door staten of individuen, in vreedstijd of in oorlogsomstandigheden, tot ver-

boden handelingen kunnen verklaard worden en zou dit principe als norm van het « jus cogens » dienen weerhouden te worden.

Dit colloquium, dat onder het kundige voorzitterschap van de heren F. Rigaux, A. Vanderleenen, P. Vermeulen en de heer Legros en mede door de vooraf uitgewerkte documentatiemappen en de participatie der toehoorders en de kundige synthetiserende tussenkomsten van Prof. Dr. J. Salmon, uitgroeide tot een kwalitatief sukses, zette dit niet om in een vaststaande tekst, maar zal voorzeker hebben bijgedragen tot de stimulering van een denkproces, dat in onze tijd, waar het internationaal terrorisme hoogtij viert, hoogstnodig dient op gang gebracht te worden, om

concrete oplossingen te formuleren voor een fenomeen dat ons vanuit diverse hoeken bedreigt, zonder dat wij het zelf daarom steeds aanvoelen. Samen met de bevordering van het bewustzijn van deze ongebreidelde dreiging dient dit absoluut op het credit van de balans van dit colloquium vermeld, in afwachting dat de wetenschapslui uit de juridische wereld een definitieve oplossing voor deze complexe eigentijdse problematiek voorstellen.

April 1973.

Y. Van de Steen,
Navorser bij het Centrum voor de Studie
van het Recht der V.N. (V.U.B.)

EUROPEES RECHT

Internationaal Congres voor Europees Recht te Luxemburg.

Van 24 tot 26 mei j.l. hield de « Fédération internationale pour le droit européen » (FIDE) haar zesde twejaarlijkse congres in het Paleis (en een paleis is het!) van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg. Meer dan driehonderd deelnemers uit de negen lidstaten bespraken twintig jaar Europese rechtspraak. Drie secties, met elk acht verslagen (zes nationale, een communautair rapport, een algemeen verslag), zorgden voor een grondig uitdiepen van de nationale en communautaire rechtspraak. Tal van deze rapporten hebben een blijvende waarde (ik denk aan die van Waelbroeck, Joliet, VerLoren van Theaat, Rideau, Lauwaars); ze zullen overigens in boekvorm worden gepubliceerd. Voor wie P. Pescatore en de gastvrijheid van het Europese Hof kent, is het geen wonder dat het congres een meevaller was; veel stijl; een prima-organisatie.

Juridisering van de Gemeenschappen?

Tijdens zijn opmerkenswaardige openingstoespraak wees Pescatore (lid van het Hof, hoogleraar te Luik, voorzitter van de FIDE en in hart en nieren een Europees Luxemburger) op de toenemende « juridisation du système communautaire ». Het woord « juridisation » is natuurlijk niet heel fraai en Pescatore, die een zeer sierlijke taal gebruikt, zal het wellicht tegen zijn zin uit zijn pen hebben laten vloeien, om te wijzen op de toenemende rol van het recht in de Europese Gemeenschappen, en vooral in de verhouding tussen het Gemeenschapsrecht en het nationale recht. Dat zijn ontleding fundamenteel nauwkeurig is, blijkt inderdaad uit de congresdebatten. Toch wil ik die uitspraak relativiseren. Naast de formele juridisering, is er m.i. een teruggang van de juridisering zowel in het contentieux als in de materie zelf waarop de Gemeenschappen betrekking hebben.

a) In het contentieux, omdat talrijke geschillen tussen economische agenten aan de rechter worden onttrokken (en dus aan de eenvormige interpretaties van het Gemeenschapsrecht door het Hof van Justitie); arbitrage en minnelijke schikkingen (inz. wat betreft het douanerecht, doch men denke ook aan b.v. de prijzenwetgeving en art. 2 van de wet van 30 juli 1971 betreffende de economische reglementering en de prijzen) zijn zeer courant in het handels-, economisch en financieel recht. Om kort te gaan: veel conflicten komen niet voor de rechter. Gelooft men niet meer in Jherings « Kampf um's Recht », of is het reeds de invloed van de Britten voor wie het er niet zo zeer op aankomt een procespartij gelijk te geven dan

een oplossing te vinden voor een conflict? Hoe ook, er is duidelijk een dejuridisering van het contentieux.

b) Ook een dejuridisering van de materie is te verwachten. We staan op de drempel van de economische en monetaire unie. De Gemeenschapsinstellingen zullen steeds meer maatregelen van economisch beleid nemen, waardoor ze de macro-economische verhoudingen zullen beïnvloeden, hetgeen uiteraard een aanzienlijke mate van beleidsvrijheid veronderstelt, en globale, eerder dan gedetailleerde beleidsinstrumenten impliceert (conjunctuurbeleid, begrotingsbeleid, monetair beleid, regionaal beleid, enz.). Hoe zal de rechter de uitoefening van deze bevoegdheden controleren? De eerste twintig jaar van het Hof zijn pioniersjaren geweest. Ik geloof evenwel dat de komende jaren nog zwaarder zullen zijn. Tot nog toe heeft het Hof praktisch uitsluitend de min of meer gedetailleerde voorschriften van primair of afgeleid Gemeenschapsrecht moeten interpreteren. Dit is, hoe moeilijk ook, de gewone taak van de rechter. Thans zal de Gemeenschap globaal optreden. In dergelijke aangelegenheden geeft de rechter blijk van « judicial restraint » en beperkt hij zich meestal tot marginale toetsing. Ook Pescatore staat overigens huiverig t.o.v. het « gouvernement des juges ». Het is niet de bedoeling dat ik deze evolutie hier verder bespreek. Ik moge volstaan met te wijzen op de geleidelijke dejuridisering en politisering van het Gemeenschapsrecht, en op de daaraan verbonden nieuwe vereisten inzake rechtsbescherming. De moeilijkste jaren van de Europese rechtspraak staan dus nog voor de boeg. Wie die zware taak na de (gerechtelijke) vacatie met frisse moed aan wil durven, leze intussen het buitengewone boek van W. van Gerven over « Het beleid van de rechter ».

De « Belgische » vereniging voor Europees recht.

Het volgende congres van de FIDE zal in 1975 doorgaan te Brussel. Men had er even aan gedacht de negenkleurige tent op te slaan in een « nieuwe Lid-Staat » doch dit leek moeilijk omdat de nationale Europeesrechtelijke verenigingen in die landen alsnog onvoldoende uitgebouwd zijn. Dus maar Brussel, dat de reeks FIDE-congressen inzette in 1961. Brussel, en zijn problemen. Want aan problemen ontbreekt het niet in de « Belgische » vereniging. Taalproblemen, natuurlijk, vermits een Brusselse groep de vereniging de facto in handen heeft. Talrijke Vlamingen voelen zich niet op hun plaats in die vereniging, zij het alleen maar omdat de Belgische rapporteurs op FIDE-congressen toevallig steeds verbonden zijn aan een

franstalige instelling, hetgeen natuurlijk aan de buitenlanders de indruk wil geven dat de Vlamingen onbestaande, althans onder-ontwikkeld zijn op het gebied van het Europees recht. Gelukkig weten velen beter: onze Vlaamse afgestudeerden worden gegeerd in het buitenland (b.v. Nederland — waarvan de nationale vereniging nochtans met de « Belgische » samenwerkt, alsof er voor de Vlamingen geen vuiltje aan de lucht was) en in de instellingen van de Gemeenschappen. Dit is zelfs zó waar, dat de « Belgische » vereniging haar eerste wetenschappelijke prijs heeft meten toekennen aan een jong Gents afgestudeerde, op verslag van de drie rechters uit de Benelux-landen in het Hof van Justitie. De Vereniging bewaart de Vlamingen evenwel voor inwendig gebruik. Haar raad van beheer lijkt veel op de Belgische delegatie in het Europese Parlement, waarin negen francofonen en vijf Vlamingen zetelen. In die « Belgische » delegatie treffen we twee leden aan van het FDF/RW, zoals we ook in de raad van beheer van de « Belgische » vereniging de voorzitter van het « Rassemblement bruxellois » ontmoeten. Een leuk parallelisme.

Hoe ook: het is tijd dat die toestand genormaliseerd wordt. Er zijn mensen van goede wil in de raad van beheer. Waarop wachten ze dan? Het zou inderdaad weinig zin hebben dat de Belgische of communautaire overheden hun steun zouden verlenen aan de inrichting van een FIDE-congres door een gecontesteerde en niet-representatieve « Belgische » vereniging. Als het waar is, zoals August Vermeylen schreef, dat wij Vlamingen moeten zijn om Europeërs te worden, dan betekent dit nog niet dat Europa een voorwendsel mag zijn om van de Vlaming een « bon nègre » te maken.

Prof. Dr. Guy Schrans.

BALIELEVEN

Internationale Vereniging van jonge advocaten Congres te Luik 21-25 Aug. 1973

De Internationale Vereniging van Jonge Advocaten of A.I.J.A., zoals zij kortweg wordt genoemd richt ook dit jaar een congres in, dat in Luik van 21 tot 25 augustus 1973 zal doorgaan.

Deze sympathieke vereniging (men blijft jong tot 45 jaar!) werd opgericht in Toulouse in 1962 door een groepje vrienden uit Frankrijk, Zwitserland, Luxemburg en België, die elkaar hadden leren kennen en waarden naar aanleiding van de jaarlijkse vergaderingen van de Franse Fédération Nationale des Unions des Jeunes Avocats. Onmiddellijk bleek het een succes. Met de jaren sloten meer en meer leden aan en wel uit alle vijf werelddelen. Men telt er nu ongeveer 900 uit een veertigtal landen en ons land is hierbij op meer dan behoorlijke wijze vertegenwoordigd.

Officieel heeft de A.I.J.A. haar zetel in Luxemburg waar haar statuten ook werden gepubliceerd. Haar doel bestaat hierin, buiten elke politieke of godsdienstige beschouwingen om, de problemen eigen aan de jonge advocaten te bestuderen en de noodzakelijk bevonden hervormingen van het beroep en van het recht te bevorderen. Ook draagt zij bij tot het oprichten van verenigingen van jonge advocaten in de landen waar deze nog niet bestaan.

Deze doelstellingen bereikt zij best door middel van in haar eigen schoot opgerichte werkkommissies, door vergaderingen waaraan leden van diverse balies uit ver-

schillende landen deelnemen, door publicaties die onder de leden worden verspreid en, — thans van groot belang —, door congressen die zij tot nu toe ieder jaar met steeds toenemende glans heeft weten in te richten. Naar aanleiding van het tienjarig bestaan van de A.I.J.A. werden de bestuursleden door President Pompidou in Parijs ontvangen.

Luik komt dus na Genève, Brussel, München, Athene, Londen, Barcelona, Beiroet, Rome, Washington en Parijs, en staat onder de hoge bescherming van Z.M. de Koning. Als leden van het Erecomité, buiten de Heren Voorzitters van Kamer en Senaat, verschillende ministers en vooraanstaande politieke figuren, treden alle stafhouders van België op met aan hun hoofd Mr. Charles Radelet, deken van de Nationale Orde van Advocaten.

De thema's welke dit jaar zullen behandeld worden zijn verscheiden en aantrekkelijk, voor elk wat wils: 1) internationale stelsels van ontwikkelingssamenwerking en nationale verwezenlijkingen; 2) de beroepsregels gekontesteerd? 3) de bescherming van de verbruiker; 4) de rechten van de minderheden in de kapitaalsvennootschappen.

Voor de inrichting van het congres staat een ploeg in onder het voorzitterschap van Mr. Marc Willemart, Zwitsersestraat 35 te Brussel, maar voor alle inlichtingen van praktische aard wende men zich tot het Congressecretariaat, Palais des Congrès, Esplanade de l'Europe, 4000 Luik, alwaar de inschrijvingen nu nog worden ingewacht.

Alle jonge advocaten zullen er van harte welkom worden geheten.

MEDEDELINGEN

Prijs van de Belgische Vereniging voor Europees Recht - 1974

De Belgische Vereniging voor Europees Recht zal voor de tweede maal in 1974 een « Prijs van de Belgische Vereniging voor Europees Recht » toekennen. Deze prijs (20.000 fr. in specie) is bestemd voor het belonen van een grondige juridische studie betreffende het Europees recht, d.w.z. het recht van de internationale organisaties in Europa (o.a. de Europese Gemeenschappen en de Raad van Europa).

Deze studie zal de huidige stand van het Europees recht moeten weerspiegelen.

Kunnen kandidaat worden, de dragers van een Belgisch diploma van dokter of licentiaat in de rechten, die geboren werden na 1 januari 1944 en hun studies hebben beëindigd minder dan 5 jaar voor de 31ste december van het jaar tijdens hetwelke ze hun kandidatuur indienen. De Vereniging wenst inderdaad de jonge navorsers aan te moedigen.

De studies dienen gepresenteerd in de vorm van niet-gepubliceerde teksten.

De kandidaten mogen maximum één werk neerleggen, en dit in drie exemplaren op het secretariaat van de Vereniging, F. Rooseveltlaan 39, 1050 Brussel.

Volgende inlichtingen worden eveneens gewenst: naam, voornaam, geboortedatum, behaalde diploma's en datum waarop deze werden verleend.

De werken zullen worden onderzocht door een jury samengesteld uit erkende specialisten in Europees recht.

De jury zal haar beslissing kenbaar maken vóór 31 december 1973 en de prijs zal in de eerste weken van 1974 officieel worden toegekend.

**College van Bestuur der Rijksuniversiteit
te Leiden.**

Legatum Visserianum.

Leiden, juni 1973.

Lectori Salutem !

Mr. S. J. Visser, overleden in 1919, heeft zijn vermogen vermaakt aan de Leidse Universiteit onder voorwaarde, dat de rente wordt aangewend om de studie van het volkenrecht en het internationaal privaatrecht te bevorderen. In het bijzonder was het zijn wens, dat periodiek een som van maximaal f 15.000,— zou worden besteed voor het uitschrijven van een internationale prijsvraag.

In overeenstemming met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, heeft het College van Bestuur der Rijksuniversiteit te Leiden, als beheerder van de stichting Legatum Visserianum, thans de volgende prijsvraag uitgeschreven :

Gevraagd wordt een vergelijkend overzicht van (ongeschreven en geschreven) rechtsregels in verschillende landen, over de vraag of en in hoeverre de rechter in een geschil tussen particulieren een uitspraak kan doen over de rechtmatigheid van handelingen van vreemde Staten, met inbegrip van daden van wetgeving. Dit overzicht dient zich uit te strekken tot meer dan één rechtsstelsel, waaronder het Angelsaksische stelsel en een of meer der continentale stelsels.

Een analyse wordt verlangd van de punten van overeenstemming en verschil tussen de in de gekozen landen geldende stelsels. Tevens dient uiteengezet te worden in hoeverre regels die de wijsheid van de rechter terzake beperken, geacht moeten worden

1. het karakter te dragen van conflictenrecht (internationaal privaatrecht),
2. voort te vloeien uit het beginsel der openbare orde (ordre public, public policy) in internationaal privaatrechtelijke of internrechtelijke zin,
3. regels van volkenrecht te zijn,
4. regels sui generis te zijn.

Tenslotte dient de auteur met redenen omkleed aan te geven of en in welke mate het recht zich dient te ontwikkelen ten gunste of ten ongunste van een beperking van de vrijheid van de rechter. Met name ware aan te geven of verdragen over deze materie gewenst zijn, en zo ja, in welke zin.

De antwoorden moeten, in het Nederlands, Zuid-Afrikaans, Duits, Engels of Frans gesteld, vóór 30 juni 1975 in machineschrift worden toegezonden aan het College van Bestuur. De manuscripten moeten een motto dragen, hetwelk herhaald wordt op een bij de manuscripten gevoegde verzegelde enveloppe, die de naam en het adres van de schrijver of schrijvers bevat. Van elke inzender wordt slechts één antwoord ingewacht.

Aan de antwoorden, die naar het oordeel van ons College, gehoord de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, daarvoor in aanmerking komen, zullen prijzen worden toegekend tot een maximum van f 15.000,—. Het College behoudt zich het recht voor het beschikbaar te stellen bedrag onder verschillende inzenders te verdelen.

Het College behoudt zich het recht voor, bekroonde inzendingen, die niet door de inzenders of door het fonds worden gepubliceerd, te doen opnemen in de verzamelingen van de Universiteitsbibliotheek.

Het bovenstaande te uwer kennis brengende, zullen wij het ten zeerste op prijs stellen indien U, op de wijze welke U het doelmatigst voorkomt, de aandacht van de belanghebbenden op deze internationale prijsvraag wilt vestigen.

*Het College van Bestuur
der Rijksuniversiteit te Leiden,*

*Mr. K. J. Cath
Voorzitter.*

*Mr. N. F. Hofstee
Secretaris van de Universiteit.*

ERRATUM

In ons vorig nummer (nr. 42) is tengevolge van een drukfout de datum weggevallen van het vonnis der burgerlijke rechtbank te Brussel dat gedrukt werd in kolom 1960.

Onze lezers zullen wel willen verbeteren en de datum van 3 mei 1971 vermelden.

TIJDSCHRIFTEN

De Verzekeringswereld, jaargang 1973, nummer 5.

Een gemeenschappelijke verzekeringsmarkt. Wanneer en hoe ? — Dr. Jur. J. Van de Rijck, Beschouwingen over het onderwerp van « Orde van Verzekeringstussenpersonen ». — Lic. H. De Graef, Levensverzekering - Tarieven en argumenten. — Dr. Jur. J. Van de Rijck, De arbitrage. — H. De Graef, Levensverzekering. De vereffening van de gemeenschap. - Fidisco-Balansen. — H. De Graef, Vergoeding voor Persoonlijke ongevallen in Engeland. — Nieuws van de maatschappijen. — Mededelingen van de maatschappijen. — Rendez-vous de Septembre 1973. — I. D. Solie, Transportverzekeringen in België. — R. De Wit, De mededelingsplicht van de verzekerde.

De Gemeente, jaargang 1973, nummer 5.

Van de redactie. — In en rond de vereniging. — R. Dehing, Het financieel beleid van de lokale overheid. — W. De Backer, De verbrandingsinstallatie voor de verwerking van huisvuil te Willebroek. — Actualiteit. — Wetgeving. — Rechtspraak (met commentaar). — J. Verhaselt, Verzorg uw taal. — Boekbespreking. — Kroniek « Openbare onderstand ».

Bulletin van de Europese Gemeenschappen, jaargang 1973, nummer 1.

Documenten, feiten en studies. — Gemeenschapsactiviteiten in januari 1973. — Mededelingen, bronnen en referenties.

Nederlands Juristenblad, jaargang 1973, nummer 23.

Mr. A. P. Funke, Procedures inzake huur en verhuur van bedrijfsruimten. — Mr. L. T. A. Rutges, Grondwetsherziening en parlementair stelsel. — Mr. B. van der Groen, Franchising en wetgeving. — Mr. P. Meyjes, De rechtsmacht van enkelvoudige kamers voor burgerlijke zaken. — Prof. Mr. J. M. Polak, De Broederschap der Candidaat-Notarissen. — Mr. H. J. Marius Gerlings, Het advieskarakter van het vonnis. — Mr. L. Wichers Hoeth, Enquête civile procedure. — Prof. J. Leyten, Procesverbaal van zwaarigheden. — Rechtspraak.

Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie, jaargang 1973, nummer 5220.

Prof. Mr. P. A. Stein, Bezitloos pandrecht in het Ontwerp voor een Nieuw Burgerlijk Wetboek (III, slot). — Mr. J. van Slooten, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Beslissingen inzake vermogensbelasting (B.N.B. 1970, 1971 en 1972). — Ontvangen boeken. — Tijdschriften. — Berichten en mededelingen.

Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht, jaargang 1973, nummer 5.

Berichten van de redactie. — Prof. Mr. A. L. Melai, De zorgen over de bestrijding van economische criminaliteit in de Duitse bondsrepubliek. — J. G. de Jong, PBO-kroniek. — Jurisprudentie.

Journal des Tribunaux, jaargang 1973, nummer 4831.

J. Detienne, L'accession aux activités économiques dans la Communauté économique européenne (troisième partie). — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Revue de Droit pénal et de Criminologie, jaargang 1973, nummer 8.

Dr. G. Görtz, Les frontières actuelles de la médecine légale. — D. Oehler, La radiodiffusion pirate en droit pénal allemand. — Informations. — Chronique. — Bibliographie. — Revues. — Jurisprudence.

Mouvement communal, jaargang 1973, nummer 5.

Editorial. — La vie de L'Union. — G. Latour, La restructuration des communes. Les procédures en cours en Wallonie. — La rédaction des actes de l'état civil. — L. Vander Biest, Libres propos : Le budget des hôpitaux des commissions d'assistance publique. — Actualités. — Législation - jurisprudence (annotées). — Chronique « Assistance publique ».

Recueil Dalloz Sirey, jaargang 1973, nummer 20.

Claude Giverdon, La procédure de règlement des exceptions d'incompétence de litispendance et connexité, d'après le décret numéro 72-684, du 20 juillet 1972. — Jurisprudence. — Sommaires de jurisprudence. — Informations rapides. — Législation.

**VLAAMSE JURISTEN,
ABONNEERT U OP**

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD